

GRAIUL DÂMBOVITEI

REVISTA CORPULUI DIDACTIC PRIMAR DIN JUDEȚUL DÂMBOVITĂ
— SUB AUSPICIILE ASOCIAȚIEI JUDEȚENE —
APARE LUNAR

SUMAR :

Invierea	Preot. N. Diaconescu
Svâcniri în beznă	„ prof. Dr. C. Nițescu
De Paști	I. C. Dumitrescu-Pietrari
Ingroparea Mântuitorului	Stelian Ionescu
Merita societatea română să fie biciuită de Jurecal?	Prof. V. Brânduș
Lumină și Jertfă	Locot. Paul Epureanu
Lecție de Intulție la cl. II-a	Zalnea Cruțu
Invierea (poezie)	C. Popescu-Gratia
Care este cauza?	G. Popescu-Secuent
O Incursiune în romanul românesc	I. Alecu
Buletinul revizoratului	* * *
Anunț	* * *

COMITETUL ASOCIAȚIEI:

CONSILIU:

Simon Popescu	<i>Președinte</i>	Gh. Toader	<i>Membra</i>
Baica Ionescu	<i>Vice-Președ. și Casier</i>	Ion Teodorescu	"
Gh. Bucurică	<i>Membra</i>	Ion Spălățeanu	"
Alex. Dragomirescu	"	Ion Bucur	"
Ilie Nițescu	"		

COMITETUL DE REDACȚIE:

Alexandru Luca	Iosif Dumitrescu
Simon Popescu	I. Bițan
G. Bucurică	Victor Ghiculescu
Gh. M. Ionescu	Aurel Ionescu
Baica Ionescu	Mih. Ciurezu
Ion Negoescu-Titu	Tr. Barbescu
Ghiza Raducanu	Gh. Bujilă
	<i>Redactor D. I. Platon-Văcărești</i>

Cercetați în corpul revistei, Buletinul Revizoratului
și Buletinul Asociației

Corespondența privitoare la Redacție și Administrație, cât
și cărțile de orice natură pentru recenzii, se
vor trimite pe adresa:
D-lui D-lui I. Platon, Revizoratul Școlar, Târgoviște

Cunoașterea individualității elevilor și individualizarea educației și învățământului

I

Pentru ca școala să-și ajungă înaltul ei scop de a forma pe viitorul cetățean din toate punctele de vedere, făcându-i o educație integrală, ea trebuie să ducă la dezvoltarea armonică a psihicului și a fizicului, cea mai imperioasă condiție de care depinde în totul reușita educației ce trebuie să facem, este să ne cunoaștem individualitatea elevilor ce avem de educat.

S-au studiat în decursul secolelor proprietățile metalelor, pentru a li se da cea mai bună întreținere și a se culga maximul de foloase; sau studiat condițiile unei bune dezvoltări a plantelor, a animalelor pentru a li se da o creștere potrivită cerințelor naturale; sau studiat calitățile și lipsurile pământului pentru a se folosi în mod rațional sau a li se completa lipsurile; numai elevul, elementul cel mai variat, cel mai greu de cunoscut, elementul uman, a fost neglijat, dându-se o educație arbitrară, bazată pe studii generale, pe considerații de ordin teoretic.

Secolul al XX-lea aduce însă, în preocuparea aproape a tuturor oamenilor de știință și mai ales a părinților și educatorilor, problema unei noi educații, educație care să se bazeze pe cunoașterea individualității elevilor.

Este știut că, pedagogia a urmat întotdeauna idealul societății și cum societatea de astăzi tinde către un democratism adevărat, democratism care cere fiecărui individ să-și poată îndeplini peisot rolul ce-l deține în societate, dând maximum de folos, ce cere din partea educatorilor și a școlii, o profundă cunoaștere a elementului ce are de educat. Va trebui în primul rând să se descopere în lumina necesităților vieții sociale, tinerii apti pentru multiplele funcțiuni sociale, tinerii care au vocație și pot să fie elemente creatoare.

Va trebui ca torontul de forțe creatoare, puternice și variate de care dispune tineretul pe cale de educat, să fie astfel direcționat și valorificat, în cât să se reverson cu folos pe domeniul social și economic, cât și îndrumarea tinerilor spre activitățile pe care le pot îndeplini cu folos real pentru societate, prin selecționarea profesională.

Nimic nu se va putea face însă cu folos, dacă nu ne vom cunoaște individualitatea elevilor. Problema cunoașterii individualității elevilor se impune în fruntea tuturor celorlalte probleme actuale și de viitor ce trebuie să preocupe lumea nu numai didactică, ci pe toți cei ce fie direct, fie indirect, au legătură cu educația; căci de cunoașterea individualității elevilor, depinde educația ce li se va da, deplina viitorul societății.

Cunoașterea individualității care pe lângă o pregătire specială și abilitate care să facă pe educator să se aproprie de sufletul elevului, dar mai ales se cere iubire pentru elevii ce avem de studiat.

Individualitatea copilului, atât de variată, cu atât de ascunzături și surprize, influențată atât de conștient cât și de inconștient și în mare parte de mediul înconjurător, nu poate fi prinsă într'un moment dat așa cum s'ar prins chipul pe o fotografie, ci numai prin cercetare atentă, amănunțită și de lungă durată a tuturor manifestărilor reale ale elevului. Metodele de cercetare a individualității se pot împărți în 5 grupe.

I. Metoda observației (directă și indirectă) asupra elevului.

II. Metoda experiențelor de laborator.

III. Metoda anchetelor. IV. Psihanaliza. V. Statistica.

Toste aceste metode își întâlnesc rezultatele dobândite în fișa individuală.

1) *Observația directă* asupra copilului constă în observarea și interpretarea tuturor manifestărilor a înfățișării fizice și psihice a elevului. Se va observa: cum ține gura, (inchisă, deschisă) ce culoare are fața sa, dacă e slabă sau plină; cum privește, cum ține capul, ce conformații ciudate sau asimetrice are, cum îi sunt dinții, cum stă în repaus, cum se manifestă în relațiile ce le are cu tovarășii de joc; în mijlocul societăților școlarești din care face parte, în relațiile cu părinții; cu frații și surorile, cu adulții... etc. De recomandat este mai ales observația ocazională, indirectă, când elevul neștiind că este supraunite veghiat, se manifestă în mod natural. Această metodă, pe lângă marile foloase ce aduce cunoașterii individualității elevilor, ar mai avea și desavantajul că nu tot ce face copilul e de interes pentru o anumită problemă care ne preocupă și nimeni nu poate să observe încontinuu pe copil.

2) *Metoda experiențelor* de laborator consistă în cercetarea metodică, cu instrumente sau fără instrumente, a sufletului și corpului copilului. De ex: pentru talie, greutatea corpului, respirație, se examinează copilul cu axanometru și spirometru; pentru vedere cu scara optometrică, pentru putere cu dinamometrul, pentru gradul de oboseală cu esteziometru, cu ergograful, etc...

Experimetrul are desavantajul că provocând înadis anumită activitate ce voim să cercetăm, alterează această activitatea, prin sugestie și emoție.

Faptele vieții nu le putem izola de mediul unde se petrec, deci nu pot fi studiate atât de precis în laborator. Așa dar, nu vom căuta să dăm cea mai mare importanță metodei experimentale și să neglijăm celelalte cum au crezut unii dintre cercetători, ci vom folosi această metodă în ansamblu celorlalte metode.

3) *Metoda anchetelor* constă în întrebări formulate după un plan sistematic și puse copilului și părinților lui.

De exemplu: Cum a fost hrănit copilul, la ce etate a început să umble, să vorbească, de ce boală a suferit, cine l-a alăptat, când a fost vaccinat, etc...

4) *Psihanaliza* este una dintre cele mai noi metode ce are la bază studiile făcute de Freud, Adler și alți psihanalizști ce au căutat să pătrun-

dă în domeniul inconștientului, a cunoașterii na lui și mai ales influența considerabilă ce are inconștientul asupra conștientului. Inconștientul ține și el de psihologia individuală, fiind format din: 1) în stictul de conservare, 2) instinctul sexual, 3) instinctul forței, 4) Experiențele, amintirile, stările afective ce nu și-au găsit satisfacție și rezistă în inconștient sub denumirea de complexe. Instinctele citate au 3 caractere: 1) afectiv, 2) egoist, 3) primitiv. Sufletul fiind ca un diavol pus în mișcare de plăcere (afectivitate).

Conștientul e condus de principiu realității, inconștientul de principiu plăcerii.

Din ciocnirea tendințelor, instinctelor și societate iau naștere 2 „Euri”; social, și egoist. Societatea luptă cu ajutorul cenzurii, represurii și rezistenței. Din această luptă se nasc complexe care se manifestă prin visuri, lapsuri și nevrose.

Psihanaliza folosește analiza sufletescă ca mijloc de vindecare a tulburărilor mintale, prin interpretarea viselor, mecanismului nevrozelor și a fobiilor.

Psihanaliza duce la o psihologie nouă, educatorul văzând mult mai adânc în sufletul copilului.

Știind că cenzorul conștientului este „Eul Social”, educația trebuie să fie morală și în conformitate cu cerințele sociale. Cea mai rea metodă de educație este bătaia.

Iată roadele bătaii: rezistența pasivă, setea de răsbunare, sadism, înșelătorie, mironogonic, fâlfânicie, gudurare, frică maladivă, fantesii macabre, mazohism. De aceea profesorul și părinții să se lămurească asupra cauzei principale a defectelor copilului, a acțiunilor lui condamnabile, arătând și elevului cu evidență aceste cauze. Apoi împreună cu elevul, de comun acord, să-l hotărască la o autoeducație.

Această autoeducație constă atunci când instinctul reprimat nu e de natură a i se da liber, în canalizarea energiei cheltuite în efectuarea actelor ce trebuiesc reprimare, în energia cheltuite în efectuarea actelor de folos societății; eroismul, ajutorarea sărmanilor, sportul rapus, producții artistice, ect.

Psihanaliza punându-ne la îndemână mijloc de a transforma în mod conștient și metodic energia celor mai puternice instincte, în manifestări de valoare socială și de morală, ea este de absolută nevoie unei moderne educații și trebuie să facă parte dintre metodele ce studiază

viduitate, căci nu e de ajuns a cunoaște conștiința individului, când știm cât de mare influență are din partea inconștientului care adesea hotărăște în viață.

5) *Metoda statistică* se întrebuițează mai ales de pedagogia socială, ce vrea să stabilească anumite date și mai ales caracteristicile stărilor reflectate pe bază de date statistice.

Nici una dintre metodele expuse, nu e suficientă singură pentru a putea cunoaște și caracterul individualitatea elevului. Toate observările făcute după metodele arătate, vor trebui consemnate în foliole de observații sau fișe individuale, ca pe temelie a cât mai multe, prin coroborări și sistematizări, să se poată desprinde apoi cu mai mare siguranță directiva ce i se va da dezvoltării individualității.

Dacă nu avem însă la îndemână instrumentele scrute mai ales de metodele experimentale de laborator și poate nici teste specifice elevului român, să întrebuițăm cea mai bună metodă și la îndemână ori și cărui educator, metoda observației directe, în mod sistematic și stăruitor. Să cultivăm spiritul de observare, pentru a putea prinde caracteristicile manifestărilor spontane a elevilor, fiindcă numai în aceste manifestări se poate cunoaște individualitatea, mai mult de cât în manifestările provocate. Copiii nu trebuie însă să prindă de veste și nici să bănuiască că sunt în mod intenționat supravegheați și observați, căci atunci ei își vor modifica manifestările și nu vom mai putea avea date sigure asupra individualității lor. Aceste observații, repetate și controlate, împreună cu rezultatele căpătate prin ajutorul celorlalte metode, se vor trece în *fișele individuale*.

De aici se naște marea necesitate ca fiecare elev să aibă o fișă individuală a fiecărui elev.

Fișele individuale se grupează în 3 clase.

I) Fișe la care întrebările sunt însoțite și de răspunsuri propuse, rămânând ca educatorul să fie responsabil de răspunsurile ce nu i se par potrivite și să le poartă pe cele ce crede că sunt juste. De exemplu: „felul memoriei”; se dau în paranteză răspunsurile: „memorie slabă, puternică, durabilă, fidelă, mecanică, judicioasă, vizuală, auditivă” Educatorul trebuie să răspundă precis ce fel de memorie a constatat că are elevul, tăind ce e de prisos. La unele fișe din această grupă se mai pot adăuga și împrejurările în care se pot produce manifestările despre care se cer relații. Din ace-

astă grupă face parte și fișa individuală întocmită de Institutul Pedagogic Român. II. Fișe în care nu sunt decât întrebările, fără răspunsurile probabile, explicațiile dându-se în broșuri aparate.

III) Fișe în care nu există nici o întrebare, ci se cere să se facă un portret cât mai fidel al individualității elevului, din mai multe puncte de vedere, care sunt indicate în broșuri speciale.

Cele mai bune fișe, sunt acelea întocmite de Institutul Pedagogic Român, care dau și terminologia și mai ales vin în ajutorul educatorului prin felul cum sunt întocmite.

II

După ce în linii generale am arătat care este importanța studiului individualității elevilor și care sunt metodele de cercetare, se naște întrebarea: La ce folosește studiul individualității, astăzi, când sub influența destul de puternică a democratismului și a cerințelor sociale, se cere să se facă școală comună, pentru toți copiii? La ce folosește cunoașterea individualității, când nu vom mai avea de educat numai un elev, așa cum aveau înainte educatorii, ce se ocupau cu educația unui singur elev, ceilalți, mulțimea, mai ales fiii poporului, care de obicei sunt foarte dotați, erau lăsați fără știință de carte, căci învățământul nu era nici obligatoriu și nici gratuit?

Învățământul, trebuie să fie un bun de care trebuie să se folosească orice elev, din orice strat social ar fi el.

Astăzi, ceace pentru Comenius era numai o dorință irealizabilă, a devenit una dintre problemele capitale ale societății, învățământul în masă fiind înscris în legile tuturor țărilor, ce vrea să devină luminate.

Acest învățământ în masă, pe lângă marele avantaj de a da posibilitatea tuturor copiilor țării de a se cultiva, în felul cum se face însă astăzi, are și marele desavantaj, că e uniform, uniformizând educația și învățământul, desconsiderând individualitatea, subjugând sufletele școlărilor, în loc să le dea avântul și libertatea de a se dezvoltă în mod spontan în conformitate cu puterile lui fizice și psihice. Această școală ce privește pe elevi ca o turmă fără voință, bună de a fi condusă după gustul și placul educatorului sau a programelor, ce încâlzește sufletele reprimându-le toate manifestările spontane, constrângându-le de a nu face decât ceea ce prevede programul,

sau caise educatorul crede de cuviință, pregătește pe viitorul cetățean pentru sclavie.

O astfel de școală nu poate să fie folositoare societății, ea uniformizând nu pregătește individul pentru viață; numai de elemente comune nu are nevoie societatea de astăzi, ajunșă la așa mare grad de diviziune a muncii și nici nu poate să dea indivizi creatori care să-și fi putut dezvolta vocația ce i-a dat Dumnezeu la naștere, făcând societatea să progreseze. Contra acestei fel de învățământ, contra acestei școli uniformizatoare și informativă, se ridică noua școală *formativă organicistă*, care vrea să formeze individul în conformitate cu puterile și aptitudinile sale.

Dar, acest fel de școală nu se poate face, decât mai întâi nu se cunoaște individualitatea elevului. Să nu se creadă că această școală va edusa pe fiecare elev în parte; se va face tot educație în masă, căci nu ar fi mai întâi posibil, apoi învățământul în masa are și el marele avantaj, că pregătește pe individ pentru rolul de ființă socială, pregătindu-l să trăiască și să lucreze în comunitate. Cum se va face dar acest învățământ, care va fi în masă, totuși individual?

Se vor grupa la un loc copiii a căror individualități vor fi cât mai mult asemănătoare în structura psihică. Învățământul va fi și el cât mai adaptat individualității respective, în așa fel ca orice individualitate să-și găsească în educația și învățământul pe care-l primește, patința de dezvoltare a însușirilor sale caracteristice.

De aci se naște nevoia de a nu mai avea același program pentru toți copiii, aceeași metodă de predare, pentru că nu vom putea cere dela toți elevii atât de variați ca structură sufletească, aceeași efortare și aceeași rezultate. Vom face în așa fel, încât să avem *școli după măsură*.

Individualizarea învățământului înseamnă adaptarea învățământului la grupe mari de elevi, ce vor fi selecționați după structura lor sufletească.

Așa vom avea: Școli de fete, școli de băieți; Școlile de țară cu programe și manuale potrivite mediului; școlile dela oraș cu programe și manuale aparte; școlile dela munte, dela mare și râuri, dela dealuri, dela șes, fiecare cu felul ei de viață, potrivit mediului de unde vine elevul și pentru care se pregătește să-și ducă viața. Școli de supra normal, de normal, de normal și infirm.

Acest fel de școli, pe lângă că țin seamă de individualitatea elevului, ele duc la soliditatea socială, bazată pe diviziunea muncii, căci cu cât diviziunea muncii este mai înaintată, cu atât solidaritatea socială sete mai puternică. Diviziunea muncii, presupunând diferențiere de funcții sociale după aptitudini, dăce în mod implicit la individualizarea vieții umane.

Deci, democrația adevărată, nu așa cum o înțeleg mulți astăzi, de „democrație multă”, cum cence e în realitate încă în multe țări, „canta încompetenței”, nu poate trăii și nici nu poate fi creatoare, decât în măsura în care-și selecționează valorile și mai ales conducătorii.

Pentru selecționarea însă a valorilor, trebuie cercetată mai întâi individualitatea și apoi odată cunoscută, să știi ce materie de învățământ corespunde forțelor individuale ale fiecărui elev, pentru a-i da putință să se dezvolte, pentru a face din învățământ mijloc de educație ce nu se impune ca ceva din afară, ci ca ceva ce vine în mod organic din împrejurările vieții în care se petrece; să fie aleasă după principiul afinității sufletești cu individualitatea pentru care se alege.

Orice materie de învățământ cere din partea celui ce vrea să și-o asimileze, anumite aptitudini, iar fiecare tip psihic va avea înclinare, predilecție, pentru anumite cunoștințe. Numai o muncă făcută cu plăcere, o muncă în care suntem pe deplin interesați, este o muncă care ne formează sufletește.

Constrângerea la o activitate neînsoțită de interes o muncă ce nu produce plăcere și nici satisfacții sufletești, duce la disprețul pentru muncă.

Deacum, în școala unde vom face învățământ conform cu individualitatea, vom scorda elevilor libertatea ca, pe lângă obiectele obligatorii prevăzute în program, să-și aibă fiecare și obiecte pentru care are specifice înclinații. (Cred foarte justă revenirea la liceul cu secții (modernă, rurală, practică).

În felul cum sunt întocsite astăzi programele analitice, încărcate, forțând pe educatori să treacă în grabă cunoștințele elevilor, fără nici o preocupare de modul cum au fost asimilate, nu se poate face nici educație individuală și nici individualizarea învățământului.

— Individualizarea educației și a învățării cere din partea educatorului să, lase la o parte

metoda ce întrebăntă, care este numai expresivă, dând deogata cunoștințele, și apăsând mai mult în memoria lui, lăsând celelalte facultăți nedevoltate. Nu vom servi de metoda activă care face apel la judecata elevului, la spontaneitatea lui, la individualitatea lui. Trebuie să folosim mai degrabă activitatea spontană a elevului, căci numai așa ducem spre individualizare. Spontaneitatea este aceia care satisfăcând adâncile necesități și aspirații ale copiilor, ducem spre creații proprii, obținând așa școală ideală, școală creatoare, școală formativ-organizată. Organizarea școlară nu va mai fi o alcătuire arbitrară, ci un organism viu și unitar, în care cultura va pulsa viguros și liber în toate direcțiile, iar centrele de activitate puse vor fi în strânsă legătură unele cu altele.

După concepția de mai sus, vom ajunge la liberă circulație a individului în organizarea învățământului, după aptitudinile ce le are și după gradul de școală corespunzătoare fiecărei individualități. Prin această liberă circulație a elevilor, vom ajunge la omogenitatea naturală a claselor, nu la omogenitatea bazată după vârstă sau alte criterii străine psihologiei individuale, având o comunitate de activitate liberă.

Școlile în care se va avea comunitatea de activitate liberă, nu vor mai fi așa mari restricții și nici bănci fixe, deobicei nepotrivite pentru a sta cel puțin comod elevul, ci vor fi mese și mese mobile, care să permită elevului să se miște, lăsându-i mișcările libere, vor fi laboratorii, salile, săli de lectură, biblioteci și tot ceace ar putea să vină în sprijinul elevului, pentru a-și

putea satisface curiozitățile spiritului său și a-și satisface nevoile activității spontane.

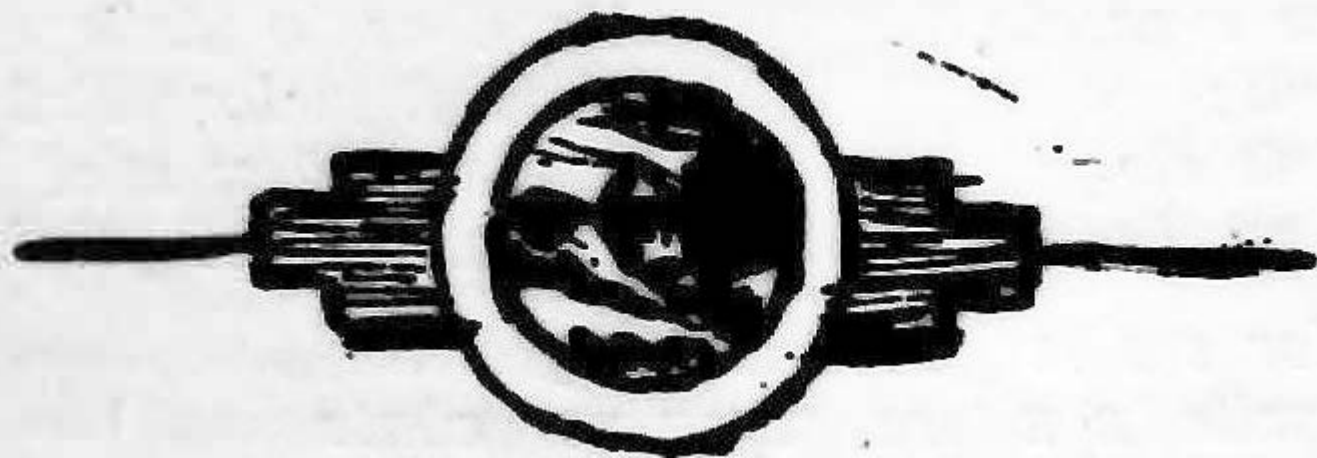
Acest fel de școală, în care individualitatea elevului este curățată și păstrată în seama de structura substanțială a ei, dându-i prilej să se dezvolte mod normal și prin activitate spontană, a școlii văturală ce se experimentează cu mulți și sorți de izbândă sub diferite forme în Germania, Austria, America, Elveția, Franța, etc.

Pentru școala românească, această problemă e încă de viitor, neavând nici cel puțin încercări. E drept, cunoașterea individualității a început să intereseze în mod intens și pe educatorii noștri, mai ales de când e devenit obligatorie prin legea marelei om al școlii, D-l Dr. C. Angelescu.

În mică parte însă și problema individualizării educației și învățământului a început să-și capete adepti și chiar să fie încercată. De ex: învățământ pe sexe școli pentru copii anormali școli de corecții.

Dar, ceace ce ne face să privim cu bucurie viitorul școlii Românești, care va fi individualistă, este faptul atât de important, că-problemele aceste preocupă în mod intens marii noștri pedagogi, în frunte cu D-nii prof. G. G. Antonescu, Rădulescu Motru, Vladimir Ghidonescu, Ștefănescu-Gheorgă, I. C. Patrascu, Iosif Gheorgă, Nariy și alții, care cu stăruință ardore și competență discută și caută bazele unei școlii potrivite individualității copilului nostru.

DUMITRU PLATON-Văcărești

8 Iunie

8 Iunie,
 Zi mare și sfântă.
 Inceput de nouă domnie,
 Iașiță în neam și în glie,
 Acum și peste o mie
 De ani. Chezăște,
 De mare și bună domnie.

8 Iunie,
 Te bine căvântă
 În ori și ce seard,
 O țară
 De suflete mari și viteze.
 Cinstite, bărbate și treze,
 Ce știu o veche și sfântă poveste,
 Că neamul lor este
 Legat cu drag și tărie,
 Di cele mai vechi începuturi,
 Prin zale de fier și prin scuturi,
 De Rege, de tron și de glie.
 Și iată poporul acesta mai știe:
 Copiii din cărți și gravure,
 Bătrânii din glas de pădure,
 Că 'n vremuri spinoase și crunte
 Oștirea cu Domnul în frunte,
 Învins-au cu arcul și sabia 'n mână
 Urgia păgână.
 Furtună,
 În țara străbună.

Trecând peste lesuri deșănate,
 Cu sânge și iacrimi de mame,
 Au scris în pagini mărețe
 Istoria țării semețe.

Deacela supuși tăi, Sire,
 —Vitează și bravă oștire,
 Când Tu o vei cere.—
 Când spun în tăcere,
 O caldă frântură de rugă,
 Pe buze, în suflet și 'n minte
 Alături de bunicul părinte,
 E veșnic iubitul lor Rege;
 De-a pururi sortit să deslege,
 Prin negura vremii ce vine
 Pe care
 Cărare
 Să 'ndrepte istoria țării mai bine.
 Istorie care,
 E crâncenă, mare.
 Un munte de jertfă. Durată
 Din sânge de domn și de gloată.

8 Iunie,
 Mărire,
 Deapururi mărire,
 Îți strigă din suflet poporul,
 Isvorul
 Puternic de dragoste vie.
 Iar Ție,
 Iubitul lui Sire
 Bogată în fapte și lungă domnie.

VICTOR GHICULESCU

C A T S U F A R

Oreșul rămâne pustiu ca o cetate,
 dacă pleci și nu mai revii;
 în acorduri mare de triste elegii
 inima cui de dorul tău va bate?

Va fi ca 'n țările nordului reci
 și va fi melancolică seara,
 mai umedă și mică primăvară
 deacuma dacă pleci...

Vor sta în geam numai florile
 oprite 'n uitare, și nu vor cânta
 stoluri de păsări; imaginea ta
 o vor răvăși sărbătorile.

E A R Z A H A R I A

Care este rolul social al învățătorului ?

Dela început trebuie să spun, că numă voiu ocupa aci, de rolul pur didactic al învățătorului, — activitatea lui zilnică, la școală; ci de raportul ce există între rolul (funcția) social, ce el are de împlinit și rangul social pe care îl ocupă în societate, în deosebi cea dela sate. —

După varietatea misiunilor ce avem de împlinit, (culturale, economice, sociale și naționale) — și peste care au răsărit atâtea intitulări pozitive, „Apostol”, „Luminator”, „Educator al Poporului”, etc., — se poate vedea cum rolul nostru în societate e atât de însemnat față de rangul social inferior ce îl avem...

Suntăm singura categorie de slujbași ai țării care nu ocupăm un loc propriu și bine stabilit în ierarhia vieții sociale și din această cauză, suntem împiedicați în împlinirea rolului sau funcției sociale, cu care am fost mențiți!

La baza organizării acestui corp profesional a stat dintr'un început (și stă și astăzi), acest *inens desechilibrat*:

— *Rolul social*; — înalt, plin de onoare și de răspundere față de marile probleme culturale și sociale ale „Poporului”, ceea ce a făcut pe Conducătorii noștri să-i poetizeze (!?) ridicându-l la înălțimea celui mai nobil și mai curat idealism, numindu-l „Apostolat”.

Iar la cellalt capăt al pârghiei de susținere, stă *rangul nostru social*; — inferior, atât de jos plecat, încât pare afundat pentru totdeauna, în întunericul pe care e chemat să-l lumineze!

Aci stă origina răului, .. a suferințelor morale și a mizeriei noastre de toate zilele, precum și mai ales a rezultatelor nesatisfăcătoare, pe care le dă munca noastră de educatori ai satelor.

De aci pornesc toate neajunsurile, — dela această *cumplită disproporție*. Chiar și lipsa „dragostei de carieră”, despre care scria un coleg în numărul precedent al acestei reviste tot de aci provine. (Desaltminteri, „dragostea de carieră”, care se crede că ne lipsește, ar fi cea dreaptă urmărire, bună, ce ar avea-o stabilirea echilibrului între rolul și rangul nostru social. Pentru că lipsa acesteia nu este o *cauză* a slăbiciunii învățământului ci o *consecință* — de-

torită tristei situații ce-o avem în alcătuirea vieții sociale).

Și țin să repet: noi, învățătorii, avem cea mai ciudată situație în această privință. Misiunea ce-o avem, e sfântă, e hotărâtoare pentru progresul națiunii și pentru trânicia statului român; dar nu vom putea s'o împlinim întreagă, în situația de azi, cu rangul social atât de inferior pe care-l avem, oricât elan apostolic am desfășura și cu oricâte jertfe!

Acesta este adevărul... Un adevăr de o cruzime neînchipuită, nu numai pentru noi învățătorii, cari l-am trăit întotdeauna, ci și — în deosebi — pentru țară. Tragedia aceasta nu ne aparține numai nouă, ci și țării întregii; ea este, am putea spune, „un pericol național”!

Trebuie să strigăm în fața Neamului întreg ce primejdie îl amenință... — Nu ne putem face toată datoria față de el. —

Suntem noi înșine, prea jos, — ca să-l ridicăm și pe el, la un nivel de cultură și de civilizație mai înalt.

N'avem autoritate, pentru că suntem oameni săracii și umiliți de toate suferințele ce avem de îndurat. (Se știe cum, mai ales sătenii, judecă pe cineva după starea materială: dacă e bogat — adică are o gospodărie frumoasă, dela care să aibă ceva de admirat și chiar de folosit: îl privește cu cel mai adânc respect; iar de se întâmplă să fie mai sărac decât frunțașii satului, cum este cazul cu zecii de mil de învățători, în deosebi cei tineri, atunci orice autoritate față de consătenii săi este exclusă și toată străduința sa pentru binele poporului va fi zadarnică, fiindcă cuvântul său nu este luat în seamă de nimeni...)

Și *n'avem nici pregătirea suficientă*, spre a ne face întreaga datorie față de societatea rurală în care trăim! Complexul vieții sociale dela sate, amplificat așa de mult după Războiul Integrității Neamului, cere din partea noastră o activitate mult mai mare, pentru susținerea dezvoltării sale. Cum răspundem noi la acest „imperativ categoric” al vremii, se știe...

Apoi, nu trebuie să piardă nimeni din vede-

re că, în afară de existența micii unități sociale, satul, există o altă mai mare, națiunea, a cărei putere și trâinicie istorică depinde în mod firesc, de a celui dintâlu.

Statele-naționale sunt adevărate stânci de granit, în fața oricăror furtuni din afară. Și cu cât națiunea este mai viguroasă, cu fi cel mai sănătos și mai uniți în dragostea și jertfa lor pentru patrie, cu atât statul care se sprijină pe acea națiune va fi mai puternic înăuntru și mai respectat în afară.

România e un stat-național, cu o națiune străveche, căci existența ei pe teritoriul-locupă astăzi, e de mai multe ori „milenară”.

Iar virtuțile acestui Neam virtuțile curate „românești”, nu cele imitate vremelnic dela străini, s’au verificat în decursul istoriei, dovădindu-se că sunt cu adevărat „nobile”, — ca aurul curat, — și că prin însăși valoarea intrinsecă și puterea lor de viață, s’au păstrat de-a lungul veacurilor, pacetiind prin manifestațiunile lor, existența unui popor „nobil” prin origină și vrednic prin eroismul său din toate timpurile.

Sunt dintre cei cari cred că România își datorește existența sa ca stat, puterile de viață și virtuților etnice ale fiilor ei, — nu unui joc fericit al evenimentelor internaționale, unui noroc al hazardului istoric! Să avem dar, mai multă încredere în viitorul acestui Neam și mai ales, mai mult respect față de valoarea însușirilor sale.

Deceea, toți câți au o influență în procesul său de evoluție și toți aceia cari dețin o parte din puterea de conducere politică a sa, au o imensă răspundere în fața istoriei, pentru modul cum își fac datoria, ajutând, ori împiedicându-l progresul...

Căci pentru asigurarea celei mai bune funcționări a organizațiunii de stat și pentru dezvoltarea — în toate ramurile de activitate ale poporului, conducătorii cei mari au aproape întreaga răspundere. Statul trebuie să aibă un caracter Juridic, să organizeze și să conducă societatea în spirit de dreptate...

Dar ce poate să însemneze „dreptate,” în materia politică?

Iată ce spune în această privință, D-l Prof. D-trle Gusti: „Dreptate politică nu este altceva decât armonia scopurilor sociale, naționale și internaționale.”

O națiune trebuie să îndrumează de toți membrii ei și să nu privilegieze mai mult o clasă decât alta, să dea edică tuturor elementelor sociale, putința de a se dezvolta în chip firesc.

Aceasta este prima lui datorie; iar a doua este să privegheze ca fiecare element în subordine, să-și facă datoria și să-și exercite drepturile, în conformitate cu interesele națiunii întregi.

Numai așa se realizează armonia socială; iar munca tuturor forțelor, — echitabil și rațional împărțită, — va forma acel dinamism creator de bunuri economice și culturale, prin cari se asigură existența și dezvoltarea națiunii.

Dacă viața națională și de stat a României depinde de viața satelor, „centre de ordine și de stabilitate socială” și cari dețin majoritatea populației, ele au un drept netăgăduit la cultură pe care societatea și statul românesc se datoria să-l satisfacă fără nici o întârziere! Iar pentru ca să se asigure trâinicia oricărei opere culturale, este neapărată nevoie să se pregătească oameni capabili de îndrumare și de conducere.

Acel „conducător capabil și luminați”, cu o deplină autoritate, desfășurând o acțiune culturală intensivă-mai mult prin exemplul viu al faptelor, vor asigura întreaga propășire economică și socială a satelor.

Și conducătorii aceștia, de cari se simte atât nevoie și cari să aibă o autoritate morală unanim recunoscută în ierarhia vieții sociale, nu pot fi alții decât învățătorii!

Așa ar trebui să fie... Acesta este idealul spre care năzulm fiecare din noi și înspre care înțesc toate luptele Asociației noastre învățătoresci.

Suntem dar, iubii colegi, pe drumul idealului Realitatea o cunoaștem și știm cu toții în ce ce rang social ne aflăm. Iar cum orice autoritate față de cei din jurul nostru, orice influență educativă și orice elan sau putere de muncă, emană dela locul pe care îl ocupăm în societate, e lesne de înțeles cât de ciudată este părerea unor atopiști cari, uitând rangul social atât de umil și depreciați? îi atribue un rol mesianic...

Acțiunea culturală nu înseamnă numai propagandă, adică influență prin vorbe, ci în primul rând, prin fapte, prin pilda reală. În privința aceasta, D-l Prof. Ioan Gabrea, spune: „Statutul, obligat să-și trăiască viața în cea mai

stare legătură cu forțele naturii, cari nu în-
gheșă rezecotire sau înfruntare fără răsbunare,
este mai mult un tip practic, prea puțin încre-
dător în valorile teoretice, cari nu-i pot sluji în
aplicarea imediată."

Și acum, se întrebăm noi: Cum pot să învețe
pe câmp, prin exemplul faptului concret, prin
demonstrații în natură, (câci sunt posibile, nu-
mi în activitatea laborioasă a unei gospodării
cu adevărat „model”), cei câteva zeci de mii de
învățători din „România cea Mare... și bogată”,
cari sunt (cine nu știe?!), atât de săraci și așa de
puțin din esența rasei stări materiale?

Sunt mulți dintre noi, cari n'au măcar o lo-
cuință proprie... Iar întemeierea unei gospodării,
departe de a pretinde să fie... „model”, este
pentru cei mai mulți, o crudă imposibilitate.

De ce statul o fi purtând de grijă numai în-
ginerilor agronomi, pe cari îi ajută să-și facă
„ferma model”, în apropierea orașelor bineînțe-
le și departe de sate, undă... viața e așa de
scutecă și de plăcută (?!); iar pentru în-
vățători nu are aceeași, măcar aceeași grijă pă-
rintească?!

Ori, se știe cum, lefurile de mizerie ale celor
aproximativ 2/3 din numărul total al învățătorilor
tineri, din prudență și cu ale celor mai vârstnici,
cari nu însumează prea multe „milioane”, au apăsă-
tut totuși, foarte greu în „bugetul secătuit
al țării...

Cine l-o fi secătuit?! Pentru noi, nu sunt de-
cît ajutoare... „morde”. Titluri din cele mai po-
lite: „Apostoli—Luminătorii Poporului, Învăță-
tori Neamului,” etc., dăruite cu ifos pe la serbă-
rile ocazionale, prin discursuri și sub firma unor
modeli se se conferă după recomandările puter-
nicilor săbi.

Să ne ne loșelăm, dragi colegi, privind mira-
jii unor ferme de ideal lipsit de elementul viu
al posibilității și să părăsim concepția exclusiv
materială ce o avem despre raturile vieții sociale.

Nu suntem creștine ar trebui să fim! Nu sun-
tem în rolul nostru întreg. Ca nici o altă cate-
gorie de slujbăși ai statului, noi avem cea mai
vătărată stare socială.

Și a revoltător, că suntem tratați ca niște
tăburi mizerici, cari n'avem alt rol în societate,
deci să învățăm pe copiii sâtenilor a scrie și a
rădă și lacrimă... nimic.

Nu vedem noi, cum, din cauza imposibilității
în care suntem puși de a ne lucra pe terenul
social după îndemnul sufletului nostru, în adevăr
idealist și sincer iubitor al culturii poporului, toa-
tă activitatea noastră reală se reduce la modesta
învățtură ce o dăm copiilor?

—Învățătorii cu un adevărat prestigiu social, cu
o demnitate impunătoare, sunt cașuri foarte rari
create în mod excepțional, prin concursul unor
împrejurări independente de organizațiile învăță-
mântului primar. Căci pentru noi, cari suntem
maniți să fim „învățători Neamului”, nu a'a pu-
niciodată cu toată atențiunea problema încadrării
sociale, în locul ce ni se cuvine să-l ocupăm în
societatea nașionii românești.

—Suntem lăsați, cu o totală deconșiderare, fără
o bază materială și morală de acțiune, fără au-
toritatea necesară fără o situație socială proprie
carințelor misiunii noastre și ceea ce este încă și
mai grav, fără definirea precisă a rolului nostru
în viața socială a satelor.

Învățătorul are de împlinit o mare activitate
pe terenul social sau extra-scolar, ca luminător
în problemele culturale și economice și ca îndre-
mător al politicii gospodăriei satului.

Iar de câțiva ani, i s'a mai adăugat la acestea:
străjerismul și pregătirea premilitară. Și pentru ca
să poată îndeplini această vastă misiune, dând
rezultatele cele mai bune, a o necesitate „sine
qua non”, ca prestigial sau autoritatea socială a
învățătorului să fie o realitate bine simțită și
impunătoare față de săteni. O realitate, nu o fic-
țiune, ca acum!

El trebuie să aibă un rang social echivalent
cu demnitatea misiunii sale și ca lucrarea pe
care trebuie s'o inspire sătenilor. Numai așa, cu
vântul lui va fi ascultat și urmat ca toată convin-
gerea; iar opera lui socială va da rezultatele
dorite!

Dacă în Anglia, învățătorii au ajutorat așa de
mult înflorirea civilizației engleze, apoi aceasta se
datorește numai situației lor sociale, deosebit de
influențe, atât prin concursul neaprecuțit al so-
cietății engleze, cât și prin interesul... t ca
li se poartă din partea Conducătorilor. Și spre
a ilustra acestea, e de ajuns că citez cuvintele ce
le adresează cu prilejul anului nou, (1932), Mi-
nistrul Culturii din Anglia: „In politică, fiți al-
turi de optimiști cari gândesc că lumea poate fi

ridică prin instituții bune și voisunțeși una din instituțiile bune ale lumii”...

Ne vom arăta aci, dacă nu ne bucurăm și noi de aceeași situație pe care o au colegii-invățători din Anglia, ci intențiunea mea este să înfățișez numai cum ne prezentăm noi sub raportul social.

Originea răului, sau a greutății ce o întâmpinăm în împlinirea întregii a rolului de ridicare socială și culturală a satelor, trebuie căutată exclusiv, în marea disproporție dintre rolul social plin de răspundere și „nobil”, cum se spune teoretic, și rangul social, vădit inferior, care ne pune mai prejos de ceilalți factori culturali și administrativi dela sate.

Așa de pildă, preoții ne întrec acum în fața opiniei publice, care judecă valoarea omului nu mai după aterea materială și după titlurile academice pe care le-a obținut și amândouă aceste criterii sunt în favoarea lui. Demagogia politicianilor a spulberat de mult, frumoasa demnitate a învățătorilor de mai înainte, respectul de care erau înconjurați aceștia, din partea sătenilor.

Pe noi, cei de azi, ne-au înjosit în fața celorlalți factori de conducere dela sate și ne-au umilit prin cea mai lașă propagandă, punând tot soiul de piedici în fața noastră...

El nu-și dau seama, că orice piedică pusă în calea celor mai vrednici luptători ai culturii poporului, orice înjosire adusă școlii românești, este un atentat la viața spirituală a Neamului! O crimă de lèse națiune.

Și, dacă totuși, școala noastră primară e în multe privințe asemenea cu cele din alte țări civilizate, acesta se datorește zelului cu adevărat „apostolic” cu care muncesc „Luminătorii satelor”. fie și așa în cele mai grele condițiuni.

Dar pentru a se da posibilitatea acestor barierei ploneri ai culturii, să desăvârșească opera lor, atât în școală, cât și dincolo de ea... în masele poporului, *trebuie pregătiți și ajutați să-și ocupe acel rang social, echivalent cu rolul social ce se dă împlini!*

Prestigiul învățătorului se afirmă, nu numai printr-o bună stare materială și socială, cari sunt de fapt, elementele de bază ale autorității sale față de săteni, cât și printr-o deașvârșită pregătire intelectuală. Numai așa societatea îl va situa în rangul pe care îl merită.

Din punct de vedere social-moral, în starea actuală, învățătorul este un descurajat și desorientat... Neavând pregătirea suficientă, spre a stăpâni multiplele curente sociale, el devine sclavul politicii și al prejudecăților de partid. Trăind în nesfârșite lipsuri și hărțuit de atâtea nevoi familiare, e silit... să cânte în struna protectorilor politici. Să le facă aceastora servicii de „agent electoral”, de unde, i-a și venit reputația de... „canonon politic”!

—Cultura inferioară a unora dintre noi chiar

față de a unora dintre intelectualii de pe la sate și târguri, cari au relațiuni cu sătenii, (medici, avocați, profesori, preoți și unii dintre funcționarii administrativi), precum și salariul său — de mizerie, — care-l pune în inferioritate materială față de diferiți membrii sociali, îi atrag — inevitabil — degradarea sa morală și socială.

Pe de altă parte, însăși atmosfera școlilor normale, unde învățătorul și-a primit educația, contribuie la demoralizarea sa.

Abuzând de vorbe de paradă, dintre cari cea mai frecventă și cea mai ericuloasă este cea de „apostol” și „apostolat”, școala normală vârstă în sufletul tânărului absolvent, iluzia că este o valoare absolută... Iar când vine pe terenul de lucru, cel atât de înțelenit în prejudecăți și așa de secătuit de încrederea și respectul față de intelectuali din cauza demagogiei politice, încât repede ajung la acel trist desnodământ, descurajarea! Pentru că vede cu adâncă amărăciune, cum rezultatele muncii lui sunt iluzorii, iar rolul său în societate e doar o jalnică ficțiune, departe de falșă etichetă de „apostol” sau „luminător al poporului”, din care pricină se descurajează, devine sceptic și pasiv...

Dar această constatare, simțită în toată cruzimea ei, nu trebuie să rămână doar în sufletele noastre, căci ea este marea tragedie a învățământului primar. Cu învățători lipsiți de elanul muncii constructive și înjosiți în ochii societății, nu se va putea infăptui opera ce se așteaptă dela ei, nu se va realiza tot ce este nevoie, în domeniul moral și cultural al națiunii!

Ei trebuie să valorificeți în sânul societății în care lucrează!

S’au formulat propuneri admirabile, asupra pregătirii profesionale a învățătorilor... în „cel dintăiu congres pedagogic” din 6-8 V. a. c.

— Pregătire universitară cu precădere asupra studiilor pedagogico-sociale, și cu urmarea unor cursuri speciale de cooperatie și economie rurală ne vor deașvârși cultura profesională.

— Iar statul are datoria, — cel puțin tot așa de mare ca față de „inginerii agronomi”, să ajute — sub diferite forme, pe învățătorii a-și întemeia „gospodării model”, atât spre a servi ca mijloc de „educație prin exemplu”, cât și pentru a da acestora, întreg prestigiu social de care se nevoie, față de săteni.

Pentru realizarea acestor frumoase „deziderate”, avem și noi „datoria” să luptăm în școală, făcându-ne datoria cât vom putea și în rândurile „Asociației generale a inv.” — strâna uniți și cu toată energia. —

Dreptatea este de partea noastră și crzul pentru care luptăm este după cum se știe, — o problemă de viață și de ordine socială pentru Națiunea întregă!

GH. H. DANCIU

Inv. Com. Buciureni — D-vița

Bunicul

Inalt, bine legat,
Un paltin de rumân a fost bunicul;
Să pândă joacă un sat,
Să te la la la brafă colnicul,
Ca pe-un ghiosdan.

— „Ce om era!”
Spunea bunica și plângea.
— Mai mare dragul să-l privești
Și-un ban nu cheltuia
Pe floșcări boierești.

Bunicul meu nu cunoștea țara.
Pentru el, măseau României, Capitala,
Era la Gdești;
Ordeal
De unde făcea cumpărături
Pentru nouă guri
Și țigări plagare pentru el.

Bunicului meu nu-i plăcea să tragă pe la hanuri
Unde să-și uite țapa priponită,
Ca arendașul boerului.
Era o fire potolită
Și cânta pe strungdreoașă fluierului
De sta și doina 'n loc.

Injurătura lui,
Smeard, coacăsc, busuioc,
Nu „țoarta cerului”,
Ca nepricopsitul cele de Moțoc,
Agentul satului,
— Un sîlfizon, sfrințit —

Bunicul meu, ce-i drept, era spărcit,
Puneu singur boiler potcoave
Și aducea
Deps unde pietrele de moară își ducea
Bani mulți
Și cele mai înmăneste snoave.

Odată,
Când l-a certat mama bună,
Dumneaei, a dormit cu apa 'n ciudă;
Iar dumneaei, pe clăie cu luncă.
De atunci i-a plăcut să-i cântegreacă toată noaptea
Și să-l cîtească cerului pe 'ndelete cartea.

Vara,
Pîndă ce soarele să pîndă salbă
Pădurii și piscului mînușă albă,
Bunicul meu dedea gata un pogon de fîn.
Seara,
Ii aducea mîtușii alune 'n sîn;
Iar dumneaei rîdea ca Primăvara
Și-l lăuda: „Ce mal rumân!”

Dar și bunica
Dereteca și alerga prin curte ca farnica
Și gătea niște turbote de mîncări,
Că-l gîdila pe bunicul meu delă o poștă prin nări.

La biserică se duceau pe rînd
Odată el, odată mama bună.
După ce le-a murit un fecior,
Intr'una.

A stat întunecat unchiușul vr'o trei ani
Iar când suna clopotul a moarte-l auzea:
Ce-i omul dăta nenisorule:

— „Pai
Uite-l nu-i”
Norocul și bucuria lui
Că-i surdăna leit urmașul:
O alintătură de copil Ghilțed
Și o fată iute ca o „sultănică”
Țare ca piatra ce-o suia în cer
S'o ducă după vorbă la morar.

Sultănica cea,
E mama mea de acum:
„Logofeteasa Filoftea,”
Cu părul încercat de ghiocci,
Mama, care mă învățat să flu alitor
Și să ascult de mai-marți mei.—

I. DUMITRESCU-Pietrari

RELIQUE CREȘTINE

UN MANUSCRIS DIN ANUL 1805

HRONOGRAFUL LUI NICULAE GRIDOVEANU,

ÎNVAȚATORUL, DIACONUL ȘI PREOTUL

DELA BIS. SF. NICULAE-BRAȘOV

TITLUL ȘI INCEPUTUL MS. LUI NICULAE GRID.

Căutam odată să aflu cam ce cărți citesc enoriașii. Unul din ei îmi spuse într-o zi:

— «Are Arteme părinte o carte pricopsită tare! E mare cât o Evangheliie. Da e scrisă de mână, pe vechi, vezi, pe rumânește, nu cu slove d'antea că astea sunt letinești. Și părinte n'o poate ceti nimica în sat decât domnul Iancu Costantinca, al bătrân. El o mai lua și o mai citea, da se spuse că scrie în ea..! Ehe! frumoasă tare!»...

Și într-o zi plecai la senca Arteme...

Omul auzind de ce venisem, se luminează la față și întări: — «Da părinte... E dela tata, i-a dat o un calugar din Sinala unde se tot ducea de se spovedea la un duhovnic, acolo. E minunată tare. Că... și eu când citea tata, când eram cu copilăria. Spunea de un împărat iudovesc Nabocodonosor. Da e bogată tare că spune și toată scrișura și multe povești frumoase.

...Și peate puțin îmi desfacu dintr'un jurnal o mare carte broșată. Luând'o în mână rămăsei uimit de noutatea înfățișării acestei cărți: O cap'odoperă de artă calligrafică.

În toată grosimea ei, toate foile, toate paginile, în toată mărimea lor acoperite de o scriere cirilică mărunță, de mână și de o uniformitate de tipar. Textul frumos orânduit în două coloane arde pe fiecare pagină titluri, inițiale și texte latregi scrise cu cerneală roșie.

Titlul cărței «HRONOGRAF» avea deasupra un frontispiciu desemnat cu felurite cernețuri colorate. Printre florile desemnului o dată, 1805 și un nume, Nicolae Grid. (Desigur autorul și data copierii manuscrisului, am bănit). Bural om m'olăsa așa:

— «La-o părinte și o citiți și dacă s'ar putea bine mi-ar părea să o putem traduce să o mai citească și alții»...

Hronograful este de mărime 35×24×4 c. m. cu 450 pagini text, 12 pg. scara și capitole.

Prima foaie amărută poartă două rândulețe: «Asemată carte s'a sculpat de minc dela focu de unde era răbită că era să arză» se. Gh. V. Popescu.

Urmasă imediat, pe 6 pagini pline «Scara» având 994 capitole, cu inițialele mai răzrite și colorate alternativ negru, verde, roșu; o foaie albă, apoi, pe care este scris: «Asemată sfântă și prea mult prețioasă carte ce s'a numește Hronograf adică: Scrierea Anilor ieate a Cavloșii Sale Kir Hagi Damanshia Ieri-Monahul și Duhovale din Silinta Monastire Sinaia A mică din Țara Românească. Și pentrucă tuturor indeobște să fie cunoscut am însemnat aicea».

La anul dela Ha. 1863

Mai în 10 zile

Titlul de care am mai vorbit și care urmează pe foaia următoare, înalt de 3 cm., în cerneală roșie este așezat cu o subscriere măruotă: «Hronograf, sau scrierea anilor ce apune foarte frumoase istorii alese din Biblie începând dela facerea lumii».

Caprișorul nu-i lipsește nici-o foaie. Hârtia are în filigramă pecetia cetății Făgărașului. Paginașle cu litere latine, câteva ștampile de veșnicie, în tuși, una cu desenul interior o coroană tronând pe un fel de marcă domnească și în spațiuri cu literele N. și Y. răsturnat iar jos cifrele 8:5; alta într'un colț al unei foi, o jumătate de ștampilă arătând Crucea Domnului cu burete și salpă, iar alături inițialele P.B.,.

Caprișorul ms. are în sfârșit o lacheere în versuri și încă o foaie cu însemnările ultimului adorant cetitar și fost proprietar al ei.

Cartea aceasta scriasă de mână, Hronograful acesta l-am crezut o vreme a fi cu o caprișadere dinșubită, precum describit de Grigorescu este înștișurarea scrișului.

Opătușul cu o informație dela cineva care mai vânașe cartea ms., cum că, «de acestea» se mai găsește în Academie vre o 20 de volume dar nu m'am convins decât atunci când a apărut frumoasa carte a d-ului Sextil Pușcariu: «Istoria Literaturii Române epocaveche».

Nu am căutat a o cumpăra: Pentru cartea mea se afla acolo lucruri complete:

«Între operele slave care se copleșeau în mândriturile noastre (încă din vremea XIV) și cari făceau admirabilă măiestritatea a cetăților, era pe vremea aceasta traducerile slave a Hronografulor.

...Hronograful acesta înșurșurând povestiri din cele mai vechi izvoare cu caracter popular spre a prezenta istoria lumii începând dela Adam și Eva. Toate producțiile noastre reflectă două tipuri de hronografe grecești: Acela al Episcopului Doroteu de Monemboasia și acela al lui Cigala, un italian grecizat. Ele au fost continuate cu istoria împărășilor bizantini, a țarilor slavi din Peninsula Balcanică și la noi chiar cu a Domnilor români până la începutul secolului XVII.

...Episcopul de Râmnic, Teofil, îndemnat de călugărul său Oltean Moxa^{*)}, care se vede a fi fost un cărturar iscusit, să înlăncească «în limba noastră» un hronograf, cartea care pe acele timpuri șinea și locul de istorie universală și de enciclopedie. Intemeiat pe hronograful lui Manases²⁾ (din care și scoase înșurșurarea cu un veac înainte și cronicarul Macarie) apoi pe niște anale bulgare-slave din veacul al XV-lea, Moxa își alcătuește scrierea sa într'o frumoasă limbă românească traducând uneori din cuvânt în cuvânt, dar mai adese prescurtând originalul și reducându-l mai mult la părțile anecdotice. Istoria sa se sfârșește pe la mijlocul veacului XII, dar mai târziu el revine asupra ei și o continuă «dintr'alte izvoare» până la anul 1489.

Foarte rar se întâmplă ca vre-o dată din istoria universală să-i amintească evenimentele din trecutul Românilor, precum bunăoară anul 1359 (6867) când face observație «atunse s'au început a se deschileca țara Moldovei». În schimb când amățește de Traian, el nu știe nimic despre evadirea Daciei și neputându-se emanașpa de originașul pe care-l traduce, vorbește despre «al nostru tron Țarigrad».

Lucrarea lui Moxa e cea mai veche istorie universală în limba română....»

Cu lemnișle știrilor din cartea domnului Sextil, am putut să cunoșc și să creștez mai departe cartea ms. ce descoperisem.

*) A trăit în prima jumătate a secolului al XVII-lea

2) | Mănăstirea din secolul al XIV-lea.

Voiam să știu acum peste câte veacuri întin-
de povestea conținutul ms. meu, ce relațiuni deo-
sebite asupra pământului și poporului românesc
se găsește în ms. cum arăta vechea limbă româ-
nescă din acest ms., din ce tip face parte și dacă
ar fi cu putință, gândeam, bine ar fi să aflu și
autorul traducător sau acriitor.

Incet, incet le-am aflat pe toate:

Pentru întinderea conținutului a fost deajuns
să citesc și să cercetez cu atenție scara cărții,
cele 294 capitole.

* * *

Rezumând conținutul scării, a capitolelor, mai
pe scurt, cartea cuprinde:

I. — Vechiul Testament, .. Istoria Poporului
Alea urmărită în succesiunea cronologică a con-
ducătorilor și a faptelor mari și minunate. Partea
aceasta cuprinde 120 pagini cu 82 capitole.

II. — «Incepătura împăraților Elini»... până
la... «Impărăția lui Priam împăratul Troadei și răz-
boiul cel mare al Elinilor ce au fost la Troada
pentru o mure» 10 pagini, 7 capitole.

III. — «Incepătură pentru Impărăția Râmului,
cum a'au izvoditu». (Istoria imperiului Roman de
apus și răsărit (Bizanțul), deasemenea urmărită în
șirul și faptele marilor împărați, cu istorisirea fi-
nerii celor 7 soboare: 224 pagini, 161 capitole.

IV. — «Ca să se știe din ce seminție se tra-
ge Sultan Murat (Amurat) și când au luat moșii
lui împărăția (Bizanțul) și ce războaie au făcut»...
Istoria imperiului otoman cu înșirarea Sultanilor
însemnați până la Sultan Murat fiul lui Selim,
(1574-1593): 38 pagini, 16 capitole.

«Pentru lucrurile Bisericii cei mari și Patriar-
șilor cum au fost»....

..«Pentru Rosia adică țara Moscului»..

..«Cum au luat Frâncii Morela»..

..«Incepătură pentru împărăția Frâncilor cu
Baldovin de Flandra (Imperiul Latin deci.. —
1260): 22 pagini, 10 capitole. «Pentru Ioan Paleo-
log cum au luat împărăția Țaligradului și al
8-lea sobor»..

..«Când au făcut Patriarhul cu toți Arhierii
Liturgie în Biserica cea mare a sfântului Marco
la Veneția fiind și Prințipele acolo de față cu
împăratul».....

..«Pentru ce pricină s'au mutat Soborul la
Florența»..

..«Isclăturile împăraților și ale Arhierilor și
ale preoșilor întru adevărea uniri Bisericeilor»..

..«Pentru ca să se știe când s'au zidit vestita

Vineție și câți prinți (adee domal) au fost
până acuma» 33 pagini, 17 capitole»...

—Comprând conținutul acesta cu acela al mai
multor Hronografe dela Academie se poate vedea
că Hronograful lui Niculae Grld. eate unul dintre
cele mai complete.

După «Catalogul manuscriselor românești»
acest ms. se aseamănă cu cele dela numerle 402,
587, 48, 86, le întrece, însă prin partea dela urmă
despre «Vineția» și «prințipli».

Cercetând cu deamăruntul conținutul spre a
vedea ce relatări istorice speciale cari să vizeze
pe români, se găsește, am aflat următoarele:

„Despre Impărăția lui Traian»

«Apoi după moartea lui Nerue au împărățit
Traian și era un om foarte viclean la inimă și
sămurtori, iară la județ era foarte tare și drept,
cât nici mitelor nu să potrivea nici voce nu căuta
nimurul, ci foarte făcea județul cu dreptate și la
bogat și la sărac, măcar să fi fost singur fratele
său. Acest împărat au înfrânt puterea Parșilor
care-l dobândise sub mâna lui și împărățea Per-
șilor și tot răsăritul iară împăratul Traian s'au
sculat cu oști grele dela Râm și au mers asupra
Parșilor, și i loviră fără veste și le dete războl
foarte iute, și-i tălară foarte asupritu și le spusse
țara și-i robi, și le dete războaie foarte repede și-
i făcu ca vai de ei, și coase acea parte de pământ
din mâna lor; și era sub mâna împăratului Tra-
ian și să întoarse împăratul cu izbândă mare, și
toate oștile era vesele, să umpluse de toate. Iară
într'o zi șezând împăratul la masă cu toți boerii
săi au zmulsu o sabie din teacă și chemă pre
Armașul său și zise: Iată căți dau această sabie
înaintea lui Dumnezeu, și să începi întâi dela mi-
ne și de vei vedea că fac strâmbătate, să num
cșuți hatâr căce sănt împărat el întâi mie să
tai capul. Iară dintru toată curtea meași dintrăți
oameni cari vei vedea că fac strâmbătate unul
altuia, nul mai aduce înaintea mea, el săi omori
singur cu sabia mea. Iară boerii numai ceș că-
tără în ochi și nu să mai plânga niminea de ni-
mic să lăsase strâmbătatea în zilele lui Traian
împărat.

Acest împărat a făcut o celate cu oraș cu lei
și iau pus numele Traianagrada, și la toate era
bun, numai căce nu era Creștin, nici nu vrea să
crează în Hs. car său răstănit, și nu suferea Cre-
știnii, și-i muncea cum era mai rău, și pre mii

sfinți iau muncit cu munci grele de au murit de mâna lui, și au împărățit 19 ani și au bolnăvit și au murit în păgândăteala lui că n-au crezut în Domnul Hs. cel răstihnit, Iară apoi i-au iertat Dumnezeu pentru binele ce au făcut; adecă, pe aproape de Râm trecea o apă ce să chema apa Tiberului și când să turbura venea mare și multă pagubă făcea și mulți oameni ineca. Iară acest împărat sau îndemnat cu firea sa și au făcut un pod de piatră peste apa Tiberului foarte bun, și cu meșteșug mare; Deci când sau fost adăogând acea apă, iară oameni au fost trecând pe acel pod de piatră ce era făcut de împăratul Traian. Iară pe acea vreme sau întâmplat de au trecut și sfântul Gligorie papa Râmului, și văzând acel bine ce au fost făcut Traian, de au fost trecând tot norodul fără nici o frică sau umplut și sfântul Gligorie de bucurie pentru acel pod, și au stătut la mijlocul podului și au făcut rugă către Dumnezeu pentru Traian împărat să i să ierte greșelele pentru acel bine ce au făcut, și stătut mult spre rugă,

Și veni glas din cerlu și zise:

Părinte Gligare ascultatău Dumnezeu ruga ta ce te rugași pentru Traian împărat și să știi că l-au iertat, iară de acum mai înainte pentru om păgân nu te mai ruga, căce prea superi pe Dumnezeu. Iară acel pod al lui Traian este și până astăzi pe apa Tiberului aproape de cetatea Râmului, și deacă au murit Traian împărat, l'au îngropat aproape de acel pod și să vede până astăzi și podul, și mormântul lui Traian».

Precum se vede streinul autor al hronografului sau copistul român «a ținut» «să se știe» *pentruce!* Traian a fost nu numai de... oameni binecuvântat dar.. și de Dumnezeu! Neștiința rumânului copil și vicelanul gând al streinului au putut trece cu ușurință peste faptele cuceritorului Daciei. Și ctitorul podului dela Severin...

La capitolul *Impărăția lui Soltan Paçiazîți* *Cal lui Murat se scrie:* «Iară când au fost anii dela Hs. 1376 au fost acesta Paçiazîți la Boz-
na!» și de cea parte și să porni asupra țării un-

gurești și a Ardealului și a țării rumânești și au luat mulțime de gloate de creștini robi».

La capitolul *Impărăția lui soltan.*

Paçiazîți fiul lui Soltan Mehmet:

«Iari soltan Paçiazîți făcu oști mari și purcese asupra țării moldovei și luă Kilichia și cetatea Albă și aduseră pleanul și robi la Tâlggrad.

Iară Bogdan Vodă ce fusese domn malnaintă făcuse razboi cu soltan Mehmet tatăl lui soltan Paçiazîți și-l biruise pre soltanul și-i tăle multe oaste turcească și pentru aceasta merse soltan Paçiazîți asupra Moldovei».

La *Impărăția lui Soltan Selimi fiul acestuia* «și stătu tot Ioachim în scaun.. Dar trăind înec soltan Paçiazîți văzu o biserică acoperită cu cărămidă și să mânia și porunci să facă alt Patriarh.

«Și clericii trimise la Kir Nison că să aștepte țara rumânească și nu veni».. și dacă înălțară pe Pahomie prietenii lui Ioachim zise că dă dela el mai mult la poartă cu 500 de galbeni și-l puse iar pe Kir Ioachim în țara rumânească și-l goni Domnul țării ca pre un fără de lege căce au înălțat haraciul Bisericii și viind la Târgoviște ce pristăvis».

„Despre lucrurile Bisericii cel Mari” și a Patriarșilor cum a fost”.

În acest capitol se arată în ce împrejurări au venit la conducere Patriarhii, cum Turcii sprijineau pe unul iar boerii «clericii» și alți, pe alții, intrigile ce se țeseau în jurul tronului Patriarhal, cu ocazia plecării Patriarhilor prin țări străine după mile mai ales în țara Românească¹⁾. După ce se arată astfel ridicarea și răsturnarea a 3-4 Patriarhi se scrie:

«Iară Pahomie nu vru să meargă și făcu vrajbă și-l făcu surghiun și-l trimise în Țara Românească la un lac rău și închis unde nu putea să fugă. Și să duse și Ierimiea Patriarhul cu Mo. nembasianul în țara Rumânească, (și făcură acolo un an, și era tot închis, și într'acest an numai de 3 ori au eșit afară, odată) când au mers de au făcut pre împăratul Moscului și l'au blagoslovit Kir Ieremia, a doua oară când «lau» cinstul, a

1) Borna în Tiroi

2) Capitolul acesta deși l-am căutat cu deamănuntul nu l-am găsit în tabla de materii a ms. Hronografe cu numerele 36, 38, 402, 505 dela Academia Română. S'ar putea ca nici în celelalte să nu se găsească.

3) Cum s'a întâmplat cu loasoi și «Teoliptos» cari venind prin țara Românească au fost răsturnăți de soborul clericilor și boerilor.

treia oară când au mers la Țaligrad. Iar dacă sosi la Țara Rumânească îl primi foarte cu dragoste Domnul Mihnea Vodă¹⁾ și-l dăru foarte minunat căci era doamna lui galateancă și se întâmpiasc de fuzsc și ia gonită în urgie la Rodos cu chlr Ieremia și era și cumătru Mihnei Voevod, să-l botezase un cocon. După aceasta veni în țara Moldovei cu multă osteneală de răceala vremii și-i primi cu mare bucurie Petru-Voevod²⁾ și-l dăru minunat și prea cuvios și le dete poslujnici și bucatari să-l grijească de tot lucrul ce le va trebui și pentru cal și pentru fân și pentru lemne și mergea și Petru Voevod adese la Patriarhul singur și le făcea toată cinstea precum să cuvine cătră toți și era acest Domn om dulce la grai și chipeși la trup și iscusit la faceri și știa limba turcească și grecească și rumânească și pre toți îi odihnea de toate ce le trebuia și era cătră săraei și cătră robi milostiv, și cătră călugări și către preoți loculul atâta cât toți oamenii să mira de așa om minunat, și era drept la judecata sa și nu numai într'aceste daruri ce să află și «aprea!» întreba pentru cetrea de stele, și pentru zodii și pentru alte lucruri scrpșiri. Și făcu mânăstire de cea parte inpotriva lașilor care stă și acum anume Galata, și meșterii fură neșcusiti și o zidură la un loc rău și să așesă! biserica și zidurile dimprejur și pleri atâta chieltuială și zugrăveală și alte lucruri scumpe apoi făcu și alta la loc bun și o târnosi și-i foarte dăru pre Afhieri și pre preoți și pre mitropolitul și atâta era de iscusit acest Domn cât era vrednic să fie împărat nu numai în țara Moldovei ci și în Țaligrad și părinții lui era din Domnii cei vechi ai țării rumânești și pre moșu său îl cheamă Mircea³⁾ Voevod și să trăgea de neamul lor domniea și făcu moșu-său fiu bun pe aceștia Alxandru Voevod, *Milighin*⁴⁾ Voevod și să nascu și acesta dintre ei, preavestitul Petru Voevod. Iară maica lui Petru Voevod nascu un fiu «păros» foarte și după puțină vreme muri și plângea măicăsa de dâmul foarteși iată văzu un volnic înfricoșat foarte

în veșminte albe și zise: Ce plângi fânce atâta și-l arată un cocon zicându-l: Ia acesta-l al tău și nu mai plânge, iară ea cum îl deslășe zise: Nu este acesta coconul meu, că acela era alb și frumos și iscusit, iar acesta nu lăste ca acela, zise acel volnic strălucitor, nu știi ce grăești! Că acesta este cel bun și acesta va să te cinstească, numai îl păzește bine; și așa purcesc grea și adese pre acest pravoslovnice Petru voevod! și-și luă Doamnă preînțeleaptă și frumoasă de neam mare și făcu feciori și fete și deaca veni la Țaligrad să pristăvl toți feciorii lui numai ce-l rămase o Koconă prea frumoasă și plină de toate darurile ceale bune și cucernică și învăță carte grecească și sârbească și *aprea!* cetca Acateatul Preceștil, și siujba Bisericii iară... la bătrânețe! nascu un fiu prea înțelept și frumos și-l boteză Anastasie Mitropolitul și îi puse numele Ștefan Voevod și zise turcii către Domnul Petru Vodă să ridice și pre fiu-său Ștefan Voevod Domn: (că de mult avea ei gândul acesta) și fiind tânăr de 6 ani îl aduse steag dela Țaligrad și fu înălțat. Ștefan Voevod Domn a toată Țara Moldovei și să făcu atâta chieltuială ca la 300 de povări de bani și făcu și alte daruri Patriarșilor dela Antiohia și dela Ierosolim și chlr Ieremie și Mitropolitului dela Monembasia⁵⁾ și la alți mulți, căce venise toți în țara Moldovei și dă cătră nici unul nu să îngreue nici odată acest, zcest Domn bun și cu blândete și cu zmerenie îi certa pre toți de săbdarea lui cea îndelungă și de multa lui chieltuială și vru să-și mărite și fata sa și o cerșură mulți boeri de loc, și Țaligrădeni iară la nici pre unul vru ci avea în polatele sale un tânăr minunat anume Zota, la obraz blând și iscuait la trup și destoinic la cuvânt și dulce la grai și cinsteși și credincios la lucrurile Domnești căce că de multe ori îl ispitise și nici odată nu-l află viclean și era dela Ianina de neam mare și vestit și despre tată îi era porecla Țigaras iară despre *moșu* Apsaras de neam mai mare decât toți și că ce era om blând și iscusit întru toate și că ce *știa*

1) Mihnea-Turcitol 1577-83; 1585-91.

2) Petru Vodă Șchiopolul 1574-79; 1592-91 unchiul lui Mihnea.

3) Mihnea fiu lui Mihnea cel rău, nepot lui Vlad Țepeș—C. Gane Doamne și Domnița.

4) Miloș.

5) Domnul N. Iorga în Istoria Literaturii Române vol. I, scrie că Episcopul, Ierotei sau Dorotei de Monembasia a trăit la curtea lui Petru Vodă Șchiopolul care l-a pus să scrie un hronograf. Așa dar hronograful acesta aci descris este o copie după unul manuscrisul Episcopului Dorotei de Monembasia.

carte turcească și grecească îl mări și-l făcu spătarul, după aceasta îl făcu și vistier și-i dăde și pe prea înțeleapta și prea frumoasa fiica sa Doamnă, și să cunună și făcu nuntă și cinste acesta Kir Zota pre mulți și pre cel dela moșia sa și vede-
 și prieteni al săi și pre acea Doamnă o chema Maria și trăi bine și cu cinste și in dragoste¹⁾.

In capitolul: *Iscăliturile împăratului și ale Arhiepiscopilor rădăritului și a preoților. Întru adevărul preasfinșitelor uniri a bisericelor: ...*(Soborul dela Florența).

«Zmeritul mitropolit al Moldovlahiei, având și in locul Sevastianului, Damiean, cu voce am iscălit... Zmeritul mitropolit Drăstoreanul Calist, cu voce am iscălit».

Acestea sunt singurele, toate și poate inedite rânduri și pagini de literatură istorică românească a manuscrisul lui Niculae Gridoveanu.

Izvoarele acestor texte de istorie românească au le-am putut deocamdată urmări, din ce cronici vechi provin. Am adus aci materialul brut așa cum se găsește, compararea cu izvorul vechi sau cu modelul ce a servit la copierea acestor texte ar impune un studiu mai mare.

Odată săvârșite toate constatările de mai sus mai rămăsese o taina în cartea aceasta, anume: Cine a fost autorul caligraf Niculae Grid. al cărui nume și-l așezase în coloratele flori ale titlului?

Iată cum își încheie el lucrarea acestui manuscris:

«Cu ajutorul lui Dumnezeu celui Prea înalt?
 Această cinstită carte sfârșit au luat.
 Ce cuprinde în sine istorii foarte minunate;
 De dascăli bisericii noastre adunate.
 Începându-se întâlu dela facerea lumii,
 A cerului a pământului și a lumii.
 Carte și de marele David Proaroc și împărat
 Ce au fostu și iaste și acum de toți creștinii
 lăudat.
 Iacă și de fiul său cel de Dumnezeu înțelept
 Solomon
 Ce au zidit biserica cea înfrumusețată sfântul
 Sion.
 Pentru marele și întocmai cu apostolii împărat
 Constantin
 Ce au fost foarte cinstitoriu de Dumnezeu și
 alea creștin.

Istoriile a mai mulți împărați ce au împărățit
 Și întru a sa stăpânire care cât au trăit.
 Arată și pentru luarea Țaligradului de Turci,
 Când și pe ce vreme și ce sultan era atunci.
 Mai pe urmă scrie și pentru soborul al optolea
 Ce s'au săvârșit la Florența.

DECI

O iubitorilor de Hs. cetitori.
 Unde mă veția fi într'această cartea luncătoru.
 Cu duhul blândeșilor îndreptați.
 Ca și voi dela Hs. ertare să aflați.
 Că precum orbul cu neputință este a umbra
 fără poticneală

Așa și scriitorul fără greșală.
 Tuturor plecat (Brașov?) «Niculae Gridoveanu.
 S'au început acest Dumăzelesse lucru la 12 Ianuarie
 1805 s'au săvârșit într'acest an la 20 Maiur.

Identificarea lui Niculae Grid. o am putut face
 când urmărind în revista Țara Bârsel articolele
 D-lui Candid Mușlea asupra Protopopilor de
 altădată ai Brașovului, am citit și despre Protopopul
 Eustație Grid. slujitor la bis. Sf. Niculae, Brașov.

In articolul despre acest protopop d. C. Mușlea
 își rând pe toți membrii preoți al familiei Grid.
 slujitori la același biserică, Sf. Niculae, arată, ca,
 după V. Pop., Niculae Grid. este al 57-lea preot
 slujitor la vechea și vestita biserică a Brașovului
 Știrile acestea despre Niculae Grid., însă, d.
 C. Mușlea le scosese din articolul mai înainte publicat
 de d. I. Mușlea despre «Insemnările popii Niculae
 Grid. despre Șcheil de altădată și bisericile lor.»
 In acest articol de I. Mușlea face o biografie
 completă asupra lui Niculae Grid. Rezum. Niculae
 Grid. a fost unul din străluciții cărturari ai
 seriei de preoți ce s'a perindat ca centrul cultural
 broșovean care a fost biserică Sf. Niculae din
 Brașov. El este nepotul protopopului Eustație
 Grid. Este angajat în anul 1804 la școala trivială
 (elementară din suburbia Tocilar. La 11. August
 1812 privedște darul diaconiei iar la 10 Iunie 1813
 tot ca diacon ia parte la sfințirea bisericii de pe
 Tocile. In acelaș an la 16 Iulie 1813 se hirotonisește
 preot la bis. Sf. Niculae, deci a slujit și la biserică
 din Tocile. Moare în 1815. In scurtul

1) Laudele aduse lui Petru-Vodă Schiopul aci, amănuntele despre căsătoria fiicei lui cu Zota și despre întâmplările
 istorice la bătrânețe a lui Ștefan sunt realități istorice detaliate documentat de N. Ganc in trecute vieți de Do-
 mnițe Vol. I.

2) Țara Bârsel Anul III Numărul 4, iulie-August 1931.

timp cât a servit ca dascăl, diacon și preot, lăsat scrieri însemnate.

Se arată «Diorthoseste la 1815 paraclisul S. Heralambie tălmăcit din limba Grecească pre limba noastră cea românească.

A copiat Acatistul Arhiepiscopului Chesariet chir Andrei pe nu mai puțin de 152 pagini de infolio cu o foarte îngrijită caligrafie chirilică și frumoase inițiale roșii, în combinație cu Apocalipsul Sf. Ioan Bogoslavul, «scos» de Damaschin al Buzului. La sfârșitul Apocalipsului, Niculae Grid scrie o interesantă cronologie a bisericii Șcheilor. Notele lui Grid încep cu 1383 și sfârșesc cu anul 1815. Însemnările sunt mai interesante și mai dezvoltate după 1699 când apare sbuciumul Unirii și mult mai mult cele contemporane cu autorul.

Domnul I. Mușla încheie articolul despre Niculae Grid. astfel: «Prin copiarea Apocalipsului lui Damaschin Niculae Grid a înmulțit cu încă un exemplar manuscrisele acestei traduceri cari se găseau în posesia Academiei»...

Revista «Graiul Dâmboviței», prin acest articol aduce o contribuție nouă la identificare și aflarea faptelor cărturărești a distinsului fost preot la «Materă Bisericească a Bolgaraeghlului» (Sf. Nicolae Brașov).

Înainte de a termina, încă o mică observație:

D. Candid. Mușlea în articolul «Protopopul Eustațel» așează la temelie Grideștilor, după Niculae Grid. pe un *Constantin Gridovici, autor al unui cronograf în manuscris și făuritor de versuri*. Am văzut în «Ilarion Pușcarlu, Documente» editat de d. Mușlea, rezumatul hronografului lui C. Gridovici. Este exact, absolut exact în totul copie după hronograful acesta aci descris, Hr. lui Niculae Grid. Numai atât, că versurile cu care încheie ms. C. Gridovici, au alt conținut decât cele ale lui N. Gridovici și încă din inițialele ver-

surilor, în acrostih relese numele *Constantin Gridovici*.

Prin os de recunoștință pentru înaintașii creștini, adormiții bătrâni cărturari ai satelor, pătrători ai credinței și evlavioșii creștini, ca o mulțime pentru cel care mi-a încredințat manuscrisul trec aci și rândurile ultimului proprietar cititor al cărții azi adormit și care a citit și răscolit hronograful acesta ale cărui foi mai au foarte multe însemnări cu creionul, mici rezumate ale povestirilor.

«Anul 1884 Februarie 17 au încetat din viață părintele nostru Vasile Popescu și la anul 1885 Iulie 17 au încetat din viață unchiu nostru Lice Popescu amândoi acești oameni tare bine sau avut să mă erlază cititoru că numințu. Că oamenii de acum înainte nu va mai răsări ca aceștia cărturari buni numai filozofia nu știa dar scripture nu mai poate fi de acum înainte oamenii asemenea lor cu știința. amândoi erau veri întâiu din frați judecați multe au avutu pentru moșii de le-au scosu oameni de statu mare și cu mari învățături și nu am ideie de a putea scrie tote obiceiurile D-lor cele bune, că fără om streinu nu mânca la masă și omu necinstitu nu ieșia din casili D-lor.

Și am scris cu mână de țărăn...

Dumnezeu să le erte toate păcatele greșelile ce le-au greșit în această lume amăgitoare.

Au mai fost un om Popa Nică foarte om învățatu care n'au mai fostu preotu și nici că va mai fi de acum înainte preotu asemenea acestui veri primari cu cei ce se vede scriși mai sus și foarte bine sau a uta în viața lor să văză urmașii noștrii ce oameni au fostu înainte de ei cei cari va veni de acum înainte sunt kruzii. ss. Iosif Popescu.

p. conf. PREOT ALEX. A. POPESCU
Runcu

Scrisoare pentru Copii

Despre cântatul meu
Vă scriu mereu,
Fiindcă mi-e drag de el
Ca de-un moșneag,
Cu cășmă, cu apinci și cojocel
Și 'n mână-i de smochină un toiag.

N-o fi frumos, dă-mi place mie!...
Din vatra lui în suflet mi-am cules
Iosane simple pentru poezie,
Artașii vechi din care 'ntr'una țes,
Modele bătrânești,
Pentru această nouă Românie;
Să poți nepoate, ca să-ți deslușești,
Lumina obârșite.

Cântatul meu, nu mi-ar fi drag,
De n'ar mai stărui în el
Câte un car
Cu inimă de jag
Și leuci de stejar
— Un car de-acela, care merge 'ncet,

Cum suie dealul câte un bătrân
Rămas cu bețeșuguri din răzbel.

Il cânt mereu,
Și fiindcă mi-este drag
Și pentru că-i uitat de Dumnezeu;
Iar când îl lasă toamnele bețeșug
Și sufletul și-l toarnă în fărânc,
Il cânt cum îl cânta odinioară
Alecandri, căci bătăii noi,
Au stil greoi
Și numai gărgăuni în călimară.
Copii!
De câteori mi-e greu,
Prin târgul asta muced și ateu
Și-oș vrea pe câte unul să-l răpun,
Cu această zestre simplă de cântun,
Îmi ndăscocesc alt Cer și alt Dumnezeu
Și uit să mă răsbun.

IOSIF DUMITRESCU-Pietrari

Câți plopi...

Și-am prăbușit cocorii pe vadul meu iar spleenul.
Pădurea mi-arde leneș colinde și iubiri:
Un freamăt de mătase, solemn desfrunziri,
Prin nostalgia vagă că ne-am sorbit tot vinal.

Din ierburile 'nalte adalmeac întomnarea
Păduror de crizanteme și ochi bolnavi-dor dus
Mi-am împletit pe-aicea legendă din azur
Și melodii pe care nu le cuprinde zarea

Câți plopi mi-au fost tovarăși cu doina după mine,
Căndu-și argintul în arderi vespérale
Și câte ore scurse sub visuri siderale
Pe lângă ape care n'au cui să mai se 'nchine!!

Am mai găsit pe drumuri o urmă de mioară,
Mi-i blând pudrat trecutul cu vestedă rugină)
Mi stetele în suflet și 'n pacea dela cindă
Și te visez — sanord — o tragică oiașă.

OCTAV SARGETIU

Slujbă

Biserica-i deschisă... Sărbătoare.
Ard candelambre albe toți castanii.
Zefirul, preot, poartă ca în toți anii,
Tămâia liliacilor în floare.

Tremurătorii plopi, citesc cazanii;
Pădurea 'ntreagă varsă lăcrămioare.
Albastrul cer, îngenunchiat pe zare,
Ascult' a ciocârliilor litanii.

Isvoarele — nesticătoare ape —
Incep pe credincioșii cerbi s'adape
Și pluguri mușcă nafură 'n ogoare.

Când slujba-i gata, seara lin coboară.
... A doua zi, când soarele răsare,
Biserica-și începe slujba iară. —

B. FRUNTE

Intrebările copiilor

...respectați (copilului) pornirea de a întreba meru și răspundeți-i cu toată bună voință și seriozitatea, stimulându-l să cerceteze necontenit și să dobândească știința ca pe un rezultat al propriilor încercări. (T. Belcescu).

Toate preocupările pedagogice și didactice sunt îndreptate spre aceeași țintă: introducerea unui nou spirit de educație și învățământ, fundat pe idei, metode și mijloace noi, adecvate fiind ființei în formare a copilului.

Rând pe rând, procedeele și metodele școlii tradiționale, dovedite eronate și necorespunzătoare scopului urmărit, au fost părăsite și trecute la muzeul curiozităților pedagogice.

De aci febrilitatea cu care se urmărește, de la omul de știință, până la cel mai nesemnificativ factor de educație și învățământ, cunoașterea integrală și fidelă a structurii individualității copilului. Urmând ca acestei realități să fie adoptate toate ustensilele didactice, spre făurirea unei școli într-adevăr a copilului, care să țină seama de toate interesele și însușirile psihofizice ale acestei ființe în formare, realizând o educație naturală.

Una din caracteristicile fundamentale ale copilului, de care școala tradițională nu ținea mai de loc seamă, este pornirea spre mișcare.

Mobilitatea este o cerință inexorabilă a a psiho-organismului său în formare.

Este cel mai sigur indiciu de sănătate și normalitate. Printre altele, copilul este stimulat spre dinamism și de o altă însușire caracteristică, de curiozitate, de foamea sufletescă de a ști. Cercetează, experimentează, răstoarnă, strică, se cațără, distruge,

numai din setea de a ști, de a deslega fenomenele ce întâlnește și-i atrag atenția.

Mănat de acest impuls spre cercetare și cunoaștere, *copilul*, începând dela epoca cea mai fragedă, de când poate încheia un oarecare vocabular, întrebă, descoase pe toți, și în deosebi pe cei mai apropiați sufletește: *Ce e aia? De ce așa? De ce?.. De ce?..*, etc... Cu cât cercul cunoștințelor sale se lărgeste, cu atât experiența li este mai vastă și întrebările se înmulțesc și se diversifică. Odată cu înaintarea în vârstă și numărul chestionărilor se mărește și devin mai profunde, mai serioase și mai chinătoare pentru cei maturi, cărora se adresează.

Când sunt mai mici, sunt mai ușor și mai repede satisfăcuți, ba și induși în eroare; când s'au mărit este mai greu a fi părăsiți sau satisfăcuți la repezeală, mai ales că cei întrebați se tem să nu li se scadă prestigiul, autoritatea, descoperindu-li-se goluri de informație și cunoștințe. Spre a evita astfel de neplăceri, iau o atitudine nepedagogică, inumană. Și anume: refuză, pur și simplu, de a mai răspunde, recurgând fie la subtefugii diferite, fie — și mai ales — tăind brusc și autoritar — sălbatec adesea — firul și pofta oricărui întrebări. „Lasă-mă în pace cu nimicurile, cu prostiile tale! Nu vezi că sunt ocupat?! ce mă plictisești și tu!” „Du-te și lasă-mă 'n pace! Și câte alte variate apostrofări de felul acestora.

Se uită de părinți — chiar și de cei ce sunt amânați de un oarecare interes educativ pentru copii lor — că numai atunci când nu-și poate explica singur, prin propriile-i forțe și experiențe, unele fenomene ale naturii, ale vieții, numai atunci solicită

ajutorul altuia. Altfel nu, căci copiilor le place să meargă pe spesele lor, chiar își fac o mândrie personală din asta.

Își fac din fiecare reușită un fel de demnitate, pe care nu și-ar știrbi-o cu una cu două. Deci, el când se adresează cuiva cu o întrebare, se îndreaptă cu încredere la ajutorul celor maturi, din dorința vie și chinuitoare de a afla ceva, de a ști *cum* și *în ce fel*. Impulsul acesta interior, setea de cunoștințe li determină să stăruie cu perseverență, până la scoaterea din sărite a părinților.

Și totuși, acesta este cel mai prielnic prilej și mijloc când poți sădi în sufletul copilului, pe lângă cunoștințe variate și bogate și să-i ațâțe curiozitatea și spre altele, este, mai ales, momentul când se pot cimenta în sufletul lui anumite sentimente și deprinderi necesare ființei lui în formare. Câți știu însă să-l folosească și câți, mai ales, în sensul fericit al unei instrucții și educații naturale!

Nu mai discutăm de părinți, străini cu totul de astfel de preocupări pedagogice, sau din lipsă de timp nu pot satisface datorile — chiar cele mai elementare, în majoritate — de părinți, care, totuși, printr'un instinct natural, printr'o tainică înclinație, știu și pot adesea mai mult decât cei cultivați în acest sens, ci de aceia care au și timpul și pregătirea necesară și care, totuși, neglijează, se abat, se fofilează inuman dela datoria de părinți. Aceștia trebuie să se pătrundă de rostul mare și fericit al epocii întrebării în viața copilului. Trebuie scuturați din apatia și indiferența în care se complac. Cel simpli și ocupați peste puțină, atât pe cât pot, se pare că înțeleg mai bine pe copil și-l satisfac după puterile lor.

Mama este părintele cel mai apropiat; între ea și copii trebuie să fie un raport permanent de intimitate, comunicativitate, de confidență sinceră el li revine în cea mai mare parte răspunderea în această privință: satisfacerea întrebărilor copiilor. Găsind în mamă sprijinul lor, nu atât numai pe cel fiziologic, cât și pe cel psihic, copiii se vor descurca în împrejurul ei, nu vor hoinări pe

drumuri, maidane, de unde numai cu deprinderi fericite nu pot veni, chiar dacă o parte din întrebările ce-i obsedează vor găsi răspunsurile trebuitoare,

Lucru este știut, pe copil nu-l prea interesează aceleași fapte, fenomene, ca pe cei maturi și nici în aceeași măsură. El are lumea lui de gânduri, simțăminte, interese și preocupări.

Și fiindcă această fază a întrebării se preungește și în timpul școlarității, firesc este să ne întrebăm: *dar școala cum răspunde acestei caracteristici a copilului?* Răspunsul, este scurt și dezolant, pe cât de alarmant. Cu aceeași indiferență și brutalitate, ca și părinții.

Școala noastră de până acum, școala tradițională, numai în teorie se ține oarecum în pas cu vremea, cu precizările și inovațiile cele mai fericite ale științei psihopedagogice. În practică — și aci este rostul ei mare și efectiv — se menține încorsetată în același spirit retrograd, fad, în care tot vechile procedee și metode au prioritate. Aceleași clase eterogene, cu elevi fixați în bănci, forțați să asculte depănarea seacă și monotonă a cunoștințelor prevăzute de programă, atenți numai cu ochii, cu gândul dus aiurea, la clocotul vieții din afara clasei, mistuiți de noianul întrebărilor ce așteaptă atâtea răspunsuri liniștitoare. Întrebări, care dacă nu mor înainte de a fi rostite, mor cu certitudine, imediat ce-au fost formulate arunci când au bătut la ușa vieții, căci rari sunt cazurile, foarte rari, — curiozități chiar — când găsesc ființă care să înțeleagă pe copil și să-i răspundă cu sinceritate, plăcere, iubire și promptitudine, restul sunt intimidați cu o privire cruntă, poștiți să stea jos în bancă și să-și vadă de lecții.

Majoritatea educatorilor sunt legați prea strâns de litera, nu de spiritul programei și nu se abat dela această gogoriță un minut, nici c'o iotă. Dacă pot o reduc — și un bine și nu câștig — acest abuz — atunci când e simplificată cu pricepere. —

(va urma)

FLORIAN STĂNICĂ

Cărți și reviste

„1907”

roman, de **CEZAR PETRESCU**

Obține un succes fără precedent romanul «1907», recent lansat de «Cugetarea». Iată cuprinsul volumului.

Manc, Techel, Fares.

Preludiul romanului ne transportă în tolu serbărilor jubilară din 1906. Mare desfășurare de parăzi și banchete. Expoziția din Parcul Carol, apoteoza unei domnii de patru decenii și a tânărului regat român care împlinește un sfert de veac.

Pretutindeni, optimism general. Animate discuții și discursuri politice. Intrigi pentru cucerirea șefilor de partide. Fanfare, poleia, paianță și stuh. Dar nimeni nu observă că pe acest fundal al ospetelor, pe cerul brăzdat de artificii, o mână de pelagros, mâna țaranului român scrie fatidicul *Manc, Techel, Fares...* din Biblie.

La Moșia Zapodia, din Moldova, o familie din obârșia vechilor stăpânitori ai pământului, își urmează viața în ritm patriarhal Iordache Cumpătă e un bătrân blajin, înrădăcinat în tradiția plugăriei, așa cum a apucat-o din alte vremuri; Smaranda Cumpătă e o bătrânică energică și autoritară, tot așa de refractară spiritului nou, occidental. În jurul acestor bătrâni de modă veche, se grupează o familie numeroasă. Vacanța de vară a adus puzderia nepoților și nepoatei. O vacanță eplă, de basm, cu numeroase peripeții de traiu fără grijă în cea mai desăvârșită și rustică libertate.

Dar alături, pe alte moșii, se pot citi alte semne ale vremii. Unii proprietari și-au părăsit pământul și funcția lor socială. Au plecat în străinătate. Au lăsat țărani și moșia pe mâna arendașilor sau pe mâna vechillor... Apare fatidica mână pelagroasă. Se aud murmure. E veche plângere a țaranului român: pământ și dreptate, pământ și învoiri mai omenoase...

Sunt expuse în deosebi diferitele categorii de proprietari, cu diferitele lor mentalități și temperamente, cu trecătoare crize, dacă nu de conștiință, măcar ale instinctului de conservare. O clasă condamnată pielrii, incapabilă să reacționeze pe realități concrete. În cel mai fericit caz, când unii se ridică până la o revizuire a conștiinței de clasă și de misiune socială, mărginesc totul la discuții platonice, sterile, între două călătorii dela București la Paris.

Mai bine de jumătate din țară e pe mâna arendașilor, Numai trustul Fișer exploatează un sfert de milion de hectare. Arendașul stoarce pământul, stoarce țaranul; vechilul mănuește harapnicul, marii proprietari, în afară de foarte rare excepții procedeză la fel.

Expoziția jubilară apare în aceste condiții o provocare directă pentru țaranul cu grunzul locovoiat în jug. În dorința guvernului de a da mai multă strălucire acestei vestivități, ordinele administrative scot țărani din sate să-i poarte la marea Potemkiniadă din București. Iobagii pricep luerurile așa cum îi ajută mințea. Fac comparație între traiul lor de-acasă, în besnă și mizerie, și între aparentul belșug al orașelor, desfătarea și ospetele boierilor. Murmurul își sapă mai adânc făgaș. Gândurile se întorc la vremea lui Cuza Vodă care a împărțit pământ. Și în această atmosferă se sfârșește vacanța de vară. Anul agricol a fost excepțional de îmbelșugat. Trenurile măsoară spre porturi și spre hotare străine bogăția hol-delor; alte trenuri poartă stăpânii pământurilor spre București și spre Capitalele occidentului. Țărani rămân lângă brazdă, să-și culeagă porumbul și să intre în sălășurile lor întinse. Desla acum, odată cu ploile toamnei, încep a germina din plin desnădejdiile care au dus fatal și implacabil la evenimentele din 1907...

«1907» este cea mai reprezentativă carte a marelui nostru prozator Cezar Petrescu.

G O L

roman, de **G. M. VLĂDESCU**

Marea biruință repurtată cu romanul «Moartea fratelui meu» la situat pe D-l G. M. Vlădescu

în prima linie a celor mari scriitori ai noștri. Prin această carte, autorul a dobândit nu numai zecile mării admiratori, dar, pretutîndeni, în orice orășel D-l G. M. Vlădescu are astăzi adevărați prieteni. Scrisul D-sale ne vorbește de cele întâmplate nouă, aievea; și ne vorbește în felul acela plin de înțeles în care noi înșine am voi să vorbim despre ele.

Apariția romanului «Gol» va fi deci salutăta, de zeci de mii de cititori, cari, cu răbdare și încredere, de mult așteaptă evenimentul.

«Gol» este romanul unui oraș, al unei societăți, al unei epoci, dar mai presus de toate este romanul vieții în toate manifestările ei.

Asemenea «Menuetului» și «Morții fratelui meu», — «Gol» este romanul nostru, al tuturor.

DE VORBA CU SATENII

— Vorbiri la Radio —

de **AL. LASCAROV-MOLDOVANU**

Editura «Cugetarea» dă la iveală o carte care e cerută de mult de toți acci care, fie din scrierile sale, fie din ascultările sale, fie din ascultările la Radio, cunos pe scriitorul plin de duh creștinesc, Al. Lascarov-Moldovanu.

Este cea dintâi colecție din numeroasele sale vorbiri la Radio, — și Editura a înțeles s'o prezinte ca pe-o carte populară, care să poată sta lesne în mâna oricui.

Volumul cuprinde peste treizeci de vorbiri,

care, într'o curată limbă românească, alcătuiește o adevărată antologie de plide, învățături, povestiri, vești, îndemnuri agricole și cetățenești, prăznuiri, etc., — toate pline de o pătrunzătoare mircaamă creștină și naționalistă.

Oricine poate citi cu tolos această carte, pe care o recomandăm cu căldură, — convingși fiind de rostul ei în lupta culturală și sufletească pe care neamul nostru o dă astăzi cu atâta putere

Un volum de 240 pag, 40 lei.

ORIENTARI IN VEACde **NICOLAE ROȘU**

Scriitorul și ziaristul cunoscut și apreciat, D-l Nicolae Roșu, care este și un luptător al naționalismului integral, prezintă în cartea sa «Orientări în veac», țelurile sufletești intelectuale și politice ale generației care realizează o Românie nouă și puternică.

Pe lângă o apologie a tinereții veșnice, în această carte găsim și o prezentare entuzlastă a luptei pentru triumful omului nou.

Paginile combative alternează cu cele de înălțare sufletească în care sunt puse în evidență valorile morale și politice ale naționalismului de astăzi. Problema culturii românești este dezbătută cu acel curaj, și cu acel spirit critic și polemic, caracteristice autorului.

«Orientări în veac», a D-lui Nicolae Roșu stârnește cel mai viu interes, cititorului atent.

CELE MAI FRUMOASE POEZII ROMÂNEȘTI

— Antologie pentru tineret —

de prof. **CONST. SOLOMON** și **G. URSU**

Pentru întâia oară cele mai frumoase poezii românești sunt prezintate într-o antologie unitară, care îmbrățișează poezia românească în toată întinderea dezvoltării sale de până acum.

Într'un îndelung proces istoric de afirmare, de desăvârșire și de limpezire a esenței sale, poezia românească a ajuns să impună până azi atâtea creații, în cât merită din plin popesul unui bilanț selectiv, care să aleagă, să izoleze și să pună în lumină realizările ei cele mai pure.

Poezia are în sufletul tinerimii un ecou prelung de sugestie; pe de altă parte nu pot fi ignorate bazele morale ale societății și răspunderile pentru destinele viitoare ale neamului, și de aceea autorii au ținut seamă și de criteriul educativ-național sau moral.

Regenerarea neamului românesc

D-l *N. Porsenna* ne-a dat cea mai puternică lucrare de gândire socială ce a scris în ultima vreme. O carte epocală ce așterne bazele țării și civilizației noastre viitoare.

Viața lui Iisus

Operă datorită distinsului academician francez *François Mauriac* și în care conjugarea dintre natura omenească și cea divină, în Mântuitor, este expusă cu smerenie și sublimă artă. Carte de înălțare sufletească.

Forțele naționalismului creator

Vibrantă evocare a oamenilor și frământărilor din perioada de închegare a țării noastre. În lucrarea d-lui *Gabriel Drăgan* aflăm izvorul de apă vie a naționalismului românesc.

Fără înaltă

Lucrarea de maturitate a d-lui *Victor Popilian*, vădind mijloace artistice desăvârșite.

Nevoia unei antologii a întregii poezii românești, se simțea mai de mult; ea a fost întărită și de recenta recomandare a Ministerului Educației Naționale, către profesorii de limba română, recunoscându-se că în învățământul secundar poezia ar merita mai multă atențiune, fiind un element educativ de primul ordin pentru formarea sufletului, a sensibilității și a gustului pentru frumos.

Editura „Cugetarea” a dat Antologiei D-lor prof. Const. Solomon și G. Ursu o înfățișare distinsă și un format ușor de mânuit.

O carte care se recomandă junimei studioase, precum și celei autodidacte.

un distins dar de a intui sufletele și o mare putere de incantații răscolitoare. Un roman bun, datorit unuia din cei mai buni scriitori români.

Revizori și Inspectori

Admirabilă frescă zugrăvind tipuri reale din lumea didactică, precum și obiceiuri de un haz sănătos. Noua lucrare a d-lui *B. Jordan*, în colaborare cu d-l *V. Munteanu*, se aliniază cu „Normaliști” și „Învățători”, al căror răsunător succes este încă proaspăt în mintea cititorilor.

Viețile Sfinților Întoarcerea lui Andrei Pătrașcu

Înalt Prea Sfințitul Patriarh, prețuindu-l ca pe o lucrare de înaltă valoare literară și morală, a cinstit cu o diplomă de onoare ultimul roman al d-lui *Lascarov Moldovanu*, în ale cărui lucrări, duhul creștin, atât de trebuitor în lupta spirituală de azi, se înfățișează în trăsături de adâncă sinceritate și putere. — Cu aceeași distincție a fost cinstită și cealaltă lucrare a d-lui *Al. Lascarov-Moldovanu*: „Viețile Sfinților”, lectură orelor de reculegere.

Naționalismul constructiv

Imagina justă a realităților românești de azi; o impunătoare prezentare de soluții a problemelor noastre actuale, printre cari aceea capitală a bogățiilor naționale și a valorificării lor în beneficiul exclusiv al Românilor, toate magistral tratate de d-l *Pompliu Nicolae*.

Lecturi științifice

Această lucrare a d-lui prof. *Const. G. Bradescu*, trebuie negreșit citită de toți aceia cari nu au posibilitatea să urmărească mersul descoperirilor științifice și vor totuși să-și îmbogățescă cunoștințele, să se orienteze în lumea cea nouă pe care tehnica modernă ne-o pune la dispoziție. Recreați-vă o oră două, colindând călăuziți de autor, printr'o lume tot așa de fantastic infiripată ca și lumea basmelor!

Opiniile unui singuratec

Notațiile d-lui *Gr. Tăușan*, sgârcit risipite, cu luciditate și meticuloasă șlefuire, ne îndeamnă să ne oprim ore întregi cu negrăită bucurie, că'n paginile strălucite de un greer singuratec se găsește un puternic elixir.

Istoria literaturii latine

Istoria literaturii eline

Scrise cu recunoscută competență, lucrările d-lui prof. *I. Diaconescu*, răspund unor stăruitoare exigențe și sunt folositoare nu numai elevilor și studenților, ci tuturor celor ce prețuiesc cultura clasică.

Burduș de dragoste

400 pagini compacte de subtilă analiză psihologică, impletite cu strălucita vervă care a stabilit reputația de scriitor a d-lui *N. Crevedia*.

Comoara Copiilor

sau Cartea Virtuților

Cartea d-lui *Ilie I. Mirea*, este menită să deprindă pe copii cu însușiri frumoase și face să crească în inimele lor fragede, soarele virtuților, dăvăză trainică pentru viață.

Stăpânul

Stăbătut de un puternic suflu de lavioare artistică și sufletească, romanul d-lui *Ovid Densusianu-Fiul* constituie o mare revoluție în literatura noastră în care a obținut și va păstra un loc de frunte.

Ivanușca Duracloc

Poveștile alese ale d-nei *Alina B. Jordan*, zămislese în sufletele micilor cititori gândurile de blândețe și bunătate, două temelii ale caracterului.

Trei Titani

Emil Ludwig ne înfățișează viața și opera a trei artiști cu adevărat titanici: *Michelangelo, Rembrandt, Beethoven*. Subiecte pasionante atât pentru cititor cât și pentru un mare biograf inzebrat cu intuiție artistică. Autorul a izbutit mai alea să evidențieze efortul pur omenesc al acestor Trei Titani și mai cu seamă strădania lor creatoare, care ne-a rămas în atâtea opere nepieritoare.

Sunt trei biografii pline de viață. La terminarea lecturii, cititorul se alege cu învățături prețioase, și cu acel curaj de a infrunta vitregiile soartei, cu încredere în izbândă.

Eroii revoluției ruse

Lenin-Troțki-Stalin

D-l *Sterie Diamandi* a învins greutatea cari stăteau în calea portretizării unor contemporani care prin activitatea lor au declanșat năpraznice patimi. Autorul nefiind nici apologet, nici detractor, a dat publicului nostru cititor cartea necesară, de perfectă obiectivitate. Documentare ireproșabilă adâncă cunoaștere a oamenilor și situațiilor.

Cartea aceasta interesează deopotrivă atât pe marele public cât și cercurile restrânse de intelectuali.

Mirabeau

O viață magistral romanțată. Titanul Revoluției Franceze, oratorul incomparabil, al cărui geniu a proiectat o scânteietoare lumină asupra desbaterilor Adunării Naționale, a fost și în dragoste un *Hercule Copil*.

adolescența și maturitatea, precum și isprăvile amoroase ale lui Mirabeau sunt zugrăvite cu multă înțelegere și cu farmec neînțeles de *Pierre Nézelof*.

Danton,

Această carte a lui *Herman Wendel*, nu e o simplă biografie romanțată ci fresca imensă a unei întregi epoci de frământare, privită în ansamblu și în amănunt, dela culisa unde se țese intriga, până la scena unde apar personagiile reprezentative, în bătaia reflectoarelor istoriei — și mai departe până la eșafod. Acest „Danton” al lui *Herman Wendel* este și o uriașă carte de literatură desăvârșită, în care figura eroului este zugrăvită în trăsături de o vigoare excepțională, desprinzându-se net, ca un basorelieu, pe imaginea unei epoci întregi.

Succesul acestei lucrări este și la noi tot așa de remarcabil ca în Franța și în toate celelalte țări.

Bismarck

Personalitatea complexă și cuprinzătoare a lui Bismarck a găsit în *Emil Ludwig* un biograf subtil și un apologist de mare talent. Cartea lui Ludwig cuprinde, pe lângă viața lui Bismarck, zugrăvirea unei întregi

I „Să facem un gimnaz...: Valeriu Grecu. Ed. Cugetare Buc.

În jurul acestei cărți ne-am fi așteptat să rolască aceleași foiletoane, pro sau contra, cu care ne-au obișnuit anumiți „specialiști”, în a dîseca, prezenta și forfecă orice înflorire de gând nou, orice rod mai mult sau mai puțin pângurit. Surprindere însă! Atât presa din metropolă cât și cea din provincie nu s'a încumetat sau n'a binevoit să spună un cuvânt despre *schiza și nuvela* D-lui V. Grecu. O părere, fie ca bună sau rea. (Cele 2-3, aproape nu mai contează, raportându-le la numărul cel mare ce-i sucită alte cărți, cu mult sub nivelul

epoci. Napoleon al III-lea, Disraeli, Lassalle, Moltke, Wilhelm I și Wilhelm II ai Germaniei, Franz-Joseph, țarii Rusiei Alexandru II și Alexandru III, Thiers, Jules Favre, toate marile personalități cari au ținut istoria Europei între anii 1850 și 1900, apar în această operă. Este o vastă operă cu zeci de personaje principale pe care autorul ni le infățișează sub aspectele lor cele mai caracteristice.

Maria Stuart

Operă capitală a vestitului autor al „*Marii Antoinette*”, „*Fouche*”, etc. *Stefan Zweig* a intrat în gustul întregului nostru public cititor atât prin ambloarea fondului cât și prin frumusețea tratării, datorită înțelegutului său dar de istoric, psiholog și fermecător stilist.

Marat.

Importanța lucrării se reliefează în special prin materialul documentar pe care-l utilizează autorul în disecarea acestui gigant al Revoluției Franceze, degajându-l de orice legende. Marat al lui *Gerard Walter* este însuși omul, așa cum a fost; nimic sub sau supra-estimat de povești absurde.

CRONICAR

N.R.—Toate operele arătate mai sus se găsesc la biblioteca Asociației. Sediul șc. primare Nr. 1 băeți T-viște

acesteia ce-o prezentăm de astă dată) O conspirație sau ce alt fenom ciudat.!?.

Bănuim că D-l V. Grecu este lipsit de prieteni, ca și de dușmani reali *literari*. Oricât, indiferența aceasta literară a criticii noastre este simptomatică.

Dealtfel, știm destul de bine că toată larma foiletonistică este *organizată*, orientându-se spre cele două extreme: fie o lăudăroșenie desuchiată, neserioasă, fie o denigrare stupidă. Cam acesta este procedeeul, adesea, prea adesea directivul este absent și regretat.

Se cuvenea, totuși, având în vedere mai ales debutul deajuns de meritoriu al autoru-

lui, o îndreptare a atenției criticii noastre, spre acest interesant și plăcut volum de schițe. Boicotul nu-și avea rostul.

Și încă ceva! Indiferența față de acest prozator talentat orce s'ar zice, poate fi și din cauză că face front singular subscriind pagini de proză încadrată în robuste, reale și vioaie nuvele și schițe în epoca în care romanul abundă. Un roman de inflație, flasc și repetat, neputând atâtea banalități și excamotări a anumitor teme și porniri indigeste, bolnăvicioase.

D-l V. Grecu, de ce n'am spune-o, cultivă scrisul sănătos, cu un humor plastic și-o fină observație, bucurându-se de o ironie duioasă sau usturătoare, după caz. Il putem situa ca virtuozitate literară lângă Creagă, I. L. Caragiale, I. A. Basarabescu sau Kirilțescu, în ceea ce privește exploatarea unui anumit mediu al vieții: școala și pe slujitorii ei de fiecare zi.

Îți sunt purtate prin față atâtea amintiri sacre și episoade din viața adolescenței din timpurile școlarității Lumea școlii, atmosfera didacticizantă cu profesori meschini, ramoliți, rutinari, improvitați, cu directori caraghioși și ignoranți și inspectori retrograzi, afemiați, cocotați *sus de sfânta politică*.

Totul prins cu talent, cu discernământ și ușoară ironie. Nu lipsește nici sarcasmul usturător, ca și omenescul cald și reconfortant.

Cartea se cetește pe nerăsuflete „e o cascadă de tristă veselie, o rază reconfortantă, ca un ulcior de apă, în dricul verii“, cum se exprimă prietenul V. Copilu-Cheatră.

Constitue, acest volum, un indiciu cert că nuvela și schița n'au murit, ci din contră, pot viețui cu același vitalitate, atunci când sunt rodul unor reale talente.

Editura „Cugetare“ se poate felicita cu astfel de cărți.

Il Lică Furnică Imparat (Ciondleo): Vampa (Luigi Butelli) trad. de T. Iacobescu și Alexiu David.

Cărțile pentru copii, pe cât sunt de necesare, pe atât sunt de rari. Bine înțeles, cele bune și potrivite scopului pentru care sunt cerute.

Cele fără noimă, scrise la întâmplare, de chemați și nechemați, prea puțin sau de loc cunoscători ai copilului, al sufletului său, diferit de cel al maturilor, aceste abundă, originale sau traduse.

S'a scris și s'a stăruit încontinuu, de cei chemați, cerându-se cărți pentru copii de diferite vârste, înființarea de biblioteci pentru copii, pe clase. Așa cum sunt în alte țări și încă de mult.

La noi se întârzie mult și în această privință și nu fără repercursiuni. Cărțile originale, scrise de scriitorii români, sunt rari de tot. Golurile se încearcă a fi umplute cu traduceri din alte țări, care traduceri, prea adesea, sunt rău inspirate și defectuos realitate. Multe ar trebui adaptate și redactate pe înțelesul celor cărora se adresează.

Noroc că se mai întâlnesc din când în când și excepții. Așa de curând cunoscutul dascăl, ce se bucură de un virtuos condeiu, cunoscător al limbei italiene, d. Alexiu David, sufletul și conducătorul revistei didactice: „*Plaiuri Hunedorene*“, în colaborare cu d-l T. Iacobescu, ne-a dat o foarte plăcută și interesantă lucrare pentru copii. Este una dintre cele mai populare cărți și mai citite din Italia, unde a atins ed. XIV-a

Lică, un copil leneș, certat cu cartea, este prefăcut în furnică și ajunge apoi Lică Furnică-Impăratul furnicilor, ca imediat să ajungă un ex-impărat. Sunt povestite aici, toate peripeziile tragice și comice ale acestei furnici, — Lică-Furnică, — cu care ocazii cunoaște viața în amănunțime, *furnicia*

furcilor, albinelor, bondarilor și a altor insecte.

Toate acestea într-o formă plăcută cu ironie, haz, patetic adeseori. Atâtea cunoștințe științifice sunt redată sub formă atractivă.

Cartea constituie un instrument prețios de instrucție și educație pentru copiii de curs primar, ca și pentru cei din cursul inferior din șc. secundară.

Se poate folosi ca lectură în orele de șezătoare școlare, cât și ca premii pentru elevii meritoși. Este un stimulent și un sfătuitor pentru școlarii mai delăsători, cât și pentru cei silitori. Agerește simțul de observație, dă curaj către muncă și studiu. Educă în sens creiator.

(Se poate comanda dela ed. „*Librăria Academică*” București. Cartea Victoriei 32, costă 55 lei)

* * *

III Școlarii Aicei Tranchetti: G. Lombardo Radice. Ed. revistei „*Satul și Școala*” Cluj.

Cu această foarte interesantă și prețioasă lucrare, revista *Satul și Școala*, prin conducătorii ei pricepuți și integrați efectiv în preocupările de fiecare zi ale școlii și învățământului nostru *d-nii prof. C. Iencică și D. Goga* — își inaugurează înființarea unei biblioteci, menite să lumineze calea pionerilor modești ai școlii poporului: „*Biblioteca învățătorului*.”

Sunt aci pagini dui vase și prețioase despre viața nobilă și creiatoare a marei figuri: *Baroneasa Alice Franchetti*, pagini datorite marelui pedagog italian, d-l G. Lombardo Radice.

Un studiu amplu și prețios despre realizările minunate, ingenioase și originale ale școlii create de această baroneasă, întregeste studiul de față, prin condeiul încercat al insp. șc. *Francisco-Bettini*.

Se desprind de aci, atâtea necesare, sugestii, orientări practice în viața de toate zilele a învățământului, pentru orice doritor de o viață mai vie și la noi, unde domină rutina și delăsarea cu prea mult fast.

D-nii Iencică și Goga, pe lângă o re-

văstă neegalată de o altă la noi, în care rodesc gânduri mari și utile pentru școală sat și educator, au îmbrățișat și această idee măreață: punerea la îndemâna tuturor educatorilor a câtorva cărți absolut indispensabile, pe un preț accesibil tuturor. Laude neprecupețite le trimitem și pe această cale.

(Cartea se poate comanda la A-dia revistei *Satul și Școala*, Str. Bob. No. 13 Cluj. — 25 Lei.

FL. STĂNICĂ

P. S.—Pând pe rând vom prezenta toate lucrările editate de acești însușești profesori.

A apărut numărul pe luna Iunie 1937 al apreciatei reviste *SĂNĂTATEA*, care a pășit de curând în al 37-lea an de apariție regulată. Cele 48 pagini ale acestui număr cuprind numeroase studii, articole, sfaturi practice, privind sănătatea trupească și sufletească a fiecăruia.

Vom cita în treacăt numai câteva titluri din sumarul bogat și variat: *Sănătate și sărutări*, de *Liana Jar*; *Higiena tuberculoșilor*, de *Dr. S. Irimescu*; *Sfaturi pentru săteni*, de *Dr. Alex. Manolescu*; *Influența factorilor meteorologici asupra sănătății*, de *General Dr. Al. Papiu*; *Importanța vitaminelor D și E*, de *Dr. I. St. Furtună*; *Ceaiuri de slăbire*; *Primele zece minute din viața copilășului*; *Evitarea boalelor de plămâni*; *Patul, un medicament ideal*; *Câteva cuvinte despre hernie*, de *Drd. S. Rosen*; *Foloasele florilor de Mai*; *Hrana lehzurilor în primele zile după jăcere*; *Cum scăpăm de sudoare*, etc., etc.

La partea literară colaborează cu versuri și proză: *Const. Barcaroiu*, *Elena Iosif*, *Vero*, *Heredia*, *Sofronie Ivanovici*, *Pr. Dr. Em. Elefterescu*, *N. Adrian* etc.

Cu o copertă frumos ilustrată, *SĂNĂTATEA* este mult superioară chiar și publicațiilor de medicină populară străine, atât prin bogăția materialului, cât și prin eleganta imprimării și a ilustrațiilor.

Un exemplar 20 lei.

Redacția: *SĂNĂTATEA*, Str. Triumfalului 7, București 5.

Buletinul Asociației

Un Apel al D-lui Profesor C. Rădulescu-Motru

Cercetările de psihologie și pedagogie experimentală, se fac, în țara noastră, din și în și mai necesare. Pe rezultatele lor se rezămă părinții, educatorii, profesorii, sociologii și toți aceia care urmăresc cunoașterea și ridicarea poporului nostru. Cercetările au început de câțiva ani, dar continuarea lor sistematică este stânjenită de o seamă de nevoi. Statul cu toată bunăvoința lui, nu mai poate răspunde totdeauna satisfăcător. Aceasta, nu numai la noi, dar și în alte țări, cum este de pildă Italia, unde renumitul psiholog A. Gemelli a organizat, la Milano, un admirabil laborator de cercetări psihologice din colecția publică. Nouă ne sunt necesare, acum, sute de mii de imprimări, numeroase aparate psihologice și antropometrice, aparate de filmat, etc., — pe lângă nevoia de a susține cheltuielile de deplasare și întreținere a echipelor de lucru, care să execute cercetări în diferitele părți ale țării, atât la oraș cât și la sat. Laboratorul de Psihologie experimentală al Universității din București, a început foarte sistematic această activitate, reușind să ajungă la rezultate extrem de importante; însă, față de scopurile pe care și le propune, mijloacele de care dispune sunt cu totul insuficiente. De aceea, apelăm la publicul înțelept, la toți aceia care sunt pătrunși de rostul unor asemenea cercetări, la toți oamenii de bine care doresc promovarea unei psihologii românești, la toți aceia care vor să cunoască însușirile sufletului, aptitudinile și vechia poporului român, — să sprijine activitatea noastră. Orice donație, cât de mică, va fi binevenită. Cu sumele adunate se va împlini o activitate de care vor profita toți, căci Laboratorul înțelege să pună rezultatele la dispoziția tuturor.

Donații pentru cercetările românești de psihologie! Sumele se trimit direct pe adresa Laboratorului de Psihologie experimentală, strada Edgar Quinet, Universitatea din București, cu mențiunea „donație pentru Laborator”. — Persoanele și instituțiile care donează cel puțin două mii lei, sunt considerate membri donatori ai Societății române de cercetări psihologice.

Subscripția rămâne deschisă până la 1 Iunie 1937.

Profesor, C. Rădulescu-Motru

Domnule Președinte,

Credem că vă sunt cunoscute eforturile noastre de a încheia o știință a Psihologiei bazată pe realități și cercetări românești, știință în care studiul individualității școlarului român ocupă primul plan. Realizarea programului nostru cere însă fonduri apreciabile pe care Statul nu le mai poate da. — De aceea, am apelat la marele public și vă rugăm stărnitor să discutați în ședințele D-v. adunăturii apel și să îndemnați pe Domnii Colegi din județ să doneze pentru activitatea noastră. Dacă domnii Institutatori ar dona câte 10 sau 20 lei, o singură dată numai, s'ar aduna fondul necesar cercetărilor învățătorului chiar. Vă rugăm foarte călduros să nu nesocotiți apelul nostru. Știm că corpul didactic primar este foarte împovărat, dar tocmai pentru ameliorarea eforturilor lui activează Laboratorul nostru. — V'a rămâne extrem de îndatorăși dacă apelul nostru n'ar rămâne fără efect în județul Dv. și dacă ne-ați face să ne parvină donațiile județului și Asociației Dv. cel mai târziu până la 10 Maiu 1937.

Cu cele mai distinse salutări și cu mulțumiri anticipate.

Dela Asociația Generală.

Nr. 237

Potriciz dispozițiilor statutare (art. 5 al. e. Asociația generală va ține în vara acestui an, cursuri pentru complectarea culturii generale și profesionale a învățătorilor.

Ele vor avea loc la Pietra-Neamț în localul școlii normale din oraș, cu începere dela 7 Iulie a. c., când se va face deschiderea cu o deosebită solemnitate.

Cum finerea acestor cursuri necesită și o apreciable cheltuială prin faptul că Asociația trebuie să suporte transportul și întreținerea conferențierilor, iar la alcătuirea bugetului Asociației generale nu s'a prevăzut nici o sumă pentru cursurile

de voră, hotărându-se de Adunarea Generală ca Asociațiile județene să contribuie ele pentru cursurile de voră, cu oare vă rugăm a cunoaște că am hotărât următoarele:

Fiecare Asociație județeană va trimite la cursurile de voră dela Piatra Neamț, neapărat doi bursieri.

Acești bursieri vor fi aleși de dvs. dintre cei mai distinși învățători și învățătoare din județ — de preferință dintre cei tineri — elemente de o corectitudine exemplară din toate punctele de vedere.

Pentru întreprinderea lor ne veți trimite prin poștă până la 25 Iunie suma de lei 2000, pentru fiecare bursier, comunicându-ne totodată numele bursierilor.

Nu este îngăduit nici unei secții să lipsască dela această obligațiune hotărâtă și de ultima adunare generală. Sumele nu se vor încredința sub nici un motiv cursiștilor, ci se vor înainta direct Asociației.

Bursierii cei trimișiți vor trebui să-și aducă albituri pentru pat, pernă și pătură de învelit.

În afară de bursierii asociațiilor pot participa la cursurile de voră pe cont propriu și alți învățători. Aceștia își vor asuma din timp participarea, la Asociația Generală, cu obligația de achita cel mai târziu la deschiderea cursurilor, în ziua de 7 Iulie taxa de 1000 lei, pe timpul dela 7-25 Iulie a. c.

— — — — — OXOXO — — — — —

Buletinul băncii învățătorilor

CONVOCARE

În conformitate cu adresa No. 15.978 din 5 Iunie 1937 a Centralei Cooperative de Indrumare Organizare și Control prin care ne face cunoscut îndepărtarea din conducerea băncii a întregulul consiliu de administrație și adresa No. 16.825 din 16 Iunie 1937, prin care se face cunoscut Comisiei Interimare să convoace adunarea generală extraordinară pentru alegerea noului consiliu de administrație în locul celui îndepărtat și hotărârea Comisiei Interimare din 24 Iunie 1937, se aduce la cunoștința membrilor Băncii Învățătorilor din Județul Dâmbovița, că sunt convocați în Adunarea Generală Extraordinară în ziua de 18 Iulie 1937, ora 8 a. m., în localul școlii No. 1 de băieți din Târgoviște, pentru a discuta și hotărâ asupra chestiunilor prevăzute în ordinea de zi:

Dacă în acea zi nu se va putea întruni majoritatea membrilor cum prevede art. 46 din statut, ședința adunării generale se va amâna în aceeași zi la ora 10 a. m. în același loc, cu aceeași ordine de zi și când se va ține cu orice membrii vor fi prezenți.

ORDINEA DE ZI:

- 1) Constituirea biroului și constatarea membrilor prezenți;
- 2) Darea de seamă a comisiei Interimare asupra situației băncii în general;
- 3) Raportul comisiei cenzorilor;
- 4) Alegerea a 9 (nouă) membrii în consiliul de administrație în locul celor îndepărtați;

Deciziunile luate de adunarea generală în limitele actului constitutiv, statutelor și legi, sunt obligatorii pentru toți societarii.

Nici un societar nu poate avea mai mult decât un singur vot, ori care ar fi numărul părților sociale ce posedă, cei absenți vor putea fi reprezentați prin un mandatar societar care trebuie să aibă mandat scris.

Doamnele societare măritate pot fi reprezentate prin soții lor dacă sunt asociați fără mandat scris. Un societar nu poate reprezenta decât un singur societar în afară de votul lui. Procurile se vor cerceta în mod anunțat de comisia interimară înainte de deschiderea ședinței.

Președ. Comisiei Interimare,

Dimitrie I. Pistol-Văcărești

Contabil, **I. Popescu**

Sfânta Colag,

Oăsindu-ne întâmplător la conducerea „Băncii învățătorilor”, ne-am putut da seama de răul adus acestei instituții de luptele fratricide.

O instituție atât de importantă și folositoare, trebuie să se bucure de o conducere care să aibă deplină încredere a învățătorilor dâmbovițene și a cărei putere să emane numai din dorința clară și sinceră a ei. Lepdându-ne de orice patimă, fie de ordin personal, fie cu caracter politic, gândindu-ne să întărim banca noastră, să alegem la conducerea ei pe acel ce vor reprezenta maximum de garanții morale și materiale, indiferent de influențele ce ar căuta să ne împiedice dela o hotărâre clară și sinceră.

Să înțelegem acum, în al unsprezecelea

ceas, că viața acestei bănci atârână de hotărârea ce vom lua și că ea nu mai poate fi mijloc pentru ajungerea anumitor scopuri și nici teren propice luptelor dăunătoare intereselor băncii.

Trimițându-vă alăturata convocare, îndreptăm gândul nostru către D-voastră și vă facem călduros apel, să veniți la adunarea generală extraordinară dela 18 Iulie a. c., desbrăcați de orice preocupări streine bunului mers al băncii.

Uniți și cu gând curat să alegem conducători vrednici și cinstiți.

Să ne ajute Dumnezeu!

Președinte, **D. I. Platon-Văcărești**

Membrii Comisiei
Interimare,

} Anghel Gratian
} Matei Vlădeanu

TIPOGRAFIA „DĂMBOVIȚA“

FONDATA IN ANUL 1900

DEBUTA: CARTI DE
VITE, CARTI DE ADRESA
CUNETA, SCRISORI SI
FLORI CU FIRM, NOTE
DE COMANDA, CRUCE PUL
DE STINGEA, LISTE DE
BUGATE, REZERVE, CAL-
CULAFACTURILE, CA-
LOR, PROCEDE SI
TAMPON, STATE SI

TAFEL, CONTRACTE, TRU-
TE, CERCETARI, AVISE,
RECLAME IN DIFERITE
CULORI, CROQUIS, TEE,
ANUNCI, PLACARDE,
BLETE DE MONTA SI LO-
COMI, SEVE, CROQUIS,
BLETE DE TRUCI, SI
SI, REVISTE, LISTE
SI DE CANT. SI SI.

TĂRGOVIȘTE

STRADA REGELE CAROL Nr. 70

Domnia

Ampliat

Comuna

Județul Dâmbovița